Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 15 ФЕВРАЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 20 (6742). ■ Мах 3 кап.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІайн АССР-н Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьовзий 1983 шера январь бетта промышленноста, гІишлон, транспорта, бухама, торговле, кхин а бытовой гІуллакхан дечу предприятийн юкъа хьаржа хиннача социалистически къийсам итогаш. Дlахьа моттиггаш дlахийна а бен. республикански газетий Сийлен угга тІа язъе лоарх1ий:

Районашта юкъе:

хьалхара моттиг
ЛЕНИНСКИ РАЙОНА,

шоллагІа моттиг
ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА,

кхоалагІа моттиг
ВЕДЕНСКИ РАЙОНА.

Производственни Іилман-производственни объединенешта, управленешта, тресташта юкъе:

хьалхара моттиг

Ленина орден лелоча «Грознефть» производственни объединенена;
«Грозтрубопроводстрой» треста;

шоллагІа моттиг

«Промавтоматика» Іилман - производственни объединенена,
«Чечингсельстрой» треста,

кхоалагІа моттиг

шурий промышленносте объединенена.

Производственни коллективашта юкъе:

хьалхара моттиг

«Старогрознефть» мехкадьттан гази йоккху управленена, Октябрьски буруш тохара балхий управленена; СССР 50 шу дизаре цІергІча Грозненски химически [redacted]
«Красный молот» завода,
«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода,
«Аргунводпром» объединенена,
№ 7 болча специализированни треста монтажни управленена,
«Автоспецоборудование» олуча опытно-экспериментальни завода,
кхета продуктий Нохч-ГІалгІайн производственни управленена, Наурски чьагІар деча завода.

шоллагІа моттиг

«Грознефтегаз» мехкадьттагазови управленена,
В. И. Ленина цІергІча Грозненски мехкадетта чекхдоаккхе завода,
«Электроприбор» завода,
Нохч-ГІалгІайн гІишлон Управлене Грозненски вышкабетона конструкцей завода,
«Центроспецстрой» треста гІишлон управленена.

кхоалагІа моттиг

Карабулакски химически реагентий завода,
«Трансмаш» завода,
Гудермесски «Мединструмент» завода,
«Нефтезапчасть» завода,
№ 4 болча маьхка завода,
Грозненски ремонтно-механически предприятена,
Электромеханически завода,
Нохч-ГІалгІайн гІишлон управлена СМУ-7.

БОККЪОНЦА БОЛА ПАТРИОТАШ ХЬАЛКХЕБЕ

Вай мехк накъабода Сийлахь-боккхача Даймехка тІом тІа котало яьккха 40 шу дизара, хІьта укх деношка дездергда Советски Эскар хьахина 65 шу дизар.

Советски наьха цхьа Даьхе я — Советски Социалистически Республикий Союз, цхьа юкъара декхар да — коммунизм хьалъелта, цхьа идеологи я — марксизм-ленинизм. Из деррига ларде а лувцаш, вай хІара дения кхар санна беча кхетама балха юкъе лоархІаме моттиг дІалоац нах, къаьстта кагирхой, боккхагІйолча воахален революционни, тІема, къахьегама традицешта тешален шоай социалистически мехк лорабе кийча болаш хьалкхебара чакхдоахача дукхача гІулакхаш.

Партийни организацеш кулгал а доаттадеш, наха тІема-патриотически кхетам балара укх тІеххьарча хана дукха даьд къахьегама коллективаша, дешара заведенеша, профсоюзаши, комсомольски организацеша, ДОСААФ органаша. ХІаравар интернациональни дог-уйла йолаш, вахара массе а оагІонашка вай даьха толамаш Коммунистически парте ленински къамий политика леррагІа чакхъяхарах. СССР дерригача халкъаша барт-цхьоагІо а йолаш, шоайла дІа-кха хаддаза ноккъостал доаттадарах хьахиннар долча кхетадеш хургвола гІулакх Іалашде гІерт. Цу даькъе цар дика аьттува баьлар дІадахача шера СССР хьаль 60 шу, Нохч-ГІалгІай автономи хьахинна 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лаьамагІа Россеца юкъебаха 200 шу дизара юбилейн сагъдача хана.

Республика дукхача коллективашка наха патриотически кхетам балара даьхера опыт Іоаьа. Цу хьакъехьа белгала болх бу «Красный молот» заводе, Грозненски кооперативни техникуме, Назрановски СГПТУ-14, дукхача кхыча предприятеша, организацеша, учреждениеша. Укхаза хьаьвй ветераний советаш, музеяш, торжествении хьале Советски Эскаре кагирхой накъабоахилга Іалашду. кхетаста тІема, къахьегама ветеранаша, производстве хьалхалаттаранца вІашагІкхетараш чакхдоах, сийлен моттигашка экскурсеш ю, эшаш йола гойтара агитаци вІашт Іехьъялакхай.

Бакъда, хІанз Котален 40 шу дизара юбилейна вай накъадолхача хана патриотически кхетам балара гІулакх кхы а лакхагІча боарам тІа да даьккхача дарлдац. Къонача тІеххьа дикагІа дІадовлийта еза шоай юртий, городий дІаьхий революцинни, тІема, къахьегама традицеш, даьй сийлен гІуллакхаш, шоай ирал исторецара цар безам совбоахаргбола хІама де доагІа.

Коммунистически партеи Советски нахчахьал кхелоа Іалахьате дукха ду эттара хьалхарча социализма меха царагІдьнар лорадар, Даьхен обороних вва чІоагІбар дукха. Цу даькъе вай дизадаргдоацар фуд ахьча, из да тахан вайцигара вешаре гІулакх де ухийта нагий вах дийша, лакха саре гІулакх, лакха саргхетам болаш, унахцІенен вахьнара тІема кийчо йолаш хулийтилга. Из Іалашдара дешара заведеней, къахьегама коллективний, ДОСААФ, общественни организацей низаш вІашагІтоха деза.

Бакъда, кагирхой лерттІа кийч а бьь, Даьхе лораре бакийтарах а далац гІулакх. Шкина а оагІон пайдане хургда дешара заведенеша, къахьегама коллективаша церара буззамаш пул тІехьагІа а ца хадийте. Цигара баьлча дІахо деша, шоаш тьахха къахьийгача болх бе дукхагІа лоиш хул уж тІакха.

ДегІа унахцІена, низ бола воахале хьалкхеара чІоагІа аьттув боалийташ хІама да предприятеша, боахамашка военни кабинеташ, районашка тІемаспортивни лагераш хьалр. ДукхагІа чакхъяха еза тІема-прикладни тайпах ловзараш, «Зарница», «Орленок» кха ловзараш, кроссаш, эстафеташ.

Дешаш болча а къахьегача я къонабарашта дукхагІа дІабовзийта беза Даьхело хьабена хален сийлени никъ. Геттара бакъахьа хургда хаст-каста царна тІемен къахьегамен ветеранаш вІашагІкхеташ хуле, шоай воах бьза а из жоьетаргІех лорабе а царгара хьеІожалой.

Культура учрежденеша дукхагІа терко тІаэкийта еза наьха патриотически уйлаш чІоагІъяра тІа ерзаяь литература выставкаш, читательски конференцеш, кинофестивалаш, литературни искусствен дентелашца вІашагІкхетараш чакхдахара.

«Цхьаккха вицвенвавац, цхьаккха дицденвадац!» яхача лозунгагІа дах вай. Из да советски нах Даьхе бахьан байнарий цІераш дага кхоабаш, цар сийлахьа гІулакхаш кхы а кІоаргагІа доаза лоаш хилар. Шеко яц, езача юбилен накъадолхаш «цІеча следопыташа», Іилмахоша, кепайоазоно, радиоси телевиденеи хІаназаша вайна ца бовзаш бисача турпалий цІераш, цар денале гІулакхаш хьагучадоахаргхиларах. Иштта, сий деш, йоахо еш хила деза вай тІа-тІа кІеззигаш болча вайна юкъе хІанз бахача ветераний. Даьхенцара цар безам, турпала гІуленкхаш кхуки йоагІача тІехьенна дІадовзийтила ге вай массазара гІулакх а хиина дІаотта деза.

ТІем тІа байнарий сийна оттаьь монументаш, обелискаш, алдеш, дашара заведенеша, къахьегама коллективашка хьаь музеяш, фотовитринаш хаза кийчъяь хулга Іалашде деза, массанахьа хилийта еза йоаттІаш йола гойтара агитаци.

Партийни, профсоюзни, комсомольски органаш декхарийла я наха патриотически кхетам луш Іоаьь опыт вІашагІтоха, цун шерре пропаганда елта вІаштІехьдаккха, из болх хьаддача лостамагІа белга Іалашде. Вай гешаш да шоай Даьхенах, цун сийдолча къонгийн мехкарийн гІулакхех доккхал деш болча советски наха КПСС XXVI съезда исторически решенеш, цхьайтталагІча пятилетка заданеш кхочашъеча керда толамаш доахаргхиларах.

Хьинар айде, хьадер дукхагІа хилийта!

Яхье хьалха латташ

Октябрьски УБР коллективо, массехк ди ханал хьалха кхоачашъяьй январь бетта план. Планал совгІа 1250 гарга метр буруш техад. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъешай 13 процент. Управлене болх беш я 13 бригада. Царна юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Мехкдаьттахой девиз я «ХІара балха дийнахьа тІехдика дисциплинеи хьадер дукхагІеи хилийта!», яхаш.

Буровой бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латтарашца йолаш хьайоагІа Стеблецов Петр Григорьевич, Просецкий Юрий Петрович, Халишков Владимир Муратович, Макаров Евгений Федорович керте латта бригадаш. Бакъда, эггара дикагІчарех лоархІаш я Меграбов Николай Ивановичa кулгалдеш йола № 202 йола бригада. Тъъо шу совгІа ха я из буровой бригада вІашагІъелла. Цу юкъа шийі цІи йоаккхийташ хьайоагІа из. Соахка Врригсойни социалистически яхье СССР мехкдаьтта промышленности Министерства шоллагІа моттиги аьхал премии елар цунна. Уж доккхий толамаш дераха мехкдаьттахой аьттув хилар партийни, профсоюзни, комсомольски организацена дика болх бар бахьан долаш, барт болаш массине къахьегарах.

ХІанз «Верхний Майкоп» яхача моттиге буруш тоха кийчлуш ба бригада бурундеттараш. Бригаде къахьегаш ба йоккха балха опыт йолаш бола нах. ДукхагІбараш тхъо — ткъаь пхиь шу балхе стаж йолаш ба. Цудуха шоай бехкагІа балха тІа цар хьовзам хьлийта моттиг шийслац.

О. ШАДИЕВ.

◆

Дика дІадоладаьд шу

Николай Анисимова цІергІча НГНПЗ № 25-1 йолча установке арахец тайп-тайпара мехкдаьтта продукташ. Царех керттердар да — алкилбензин. ЦхьайтталагІча пятилетка кхоалагІа шу дІадоладелча дени планал совгІа итташ зоараш сома арахийцад из. Иштта лакха толам баккхара чІоагІа гІо дир коллективе шерра яьржача социалистически яхьо, сменни цехашкарча болхлоша лерттІа вІашагІехьъяьккхача технологически процессо.

Къахьегама овсарле лакха йолаш, хьинаре къахьегаш белгалбаьннаб боккхагІа боле операторш А. Г. Федорченко, В. П. Никонов, С. И. Зайцев, технологаш: А. Н. Алехин, Ф. П. Касьянов, компрессорни отделене машинисташ Н. П. Рыженков, А. И. Григорьев.

Н. ИВАНЧЕНКО.

СУРТА ТІА: «Назрановски» совхоза Наьсар-Кертарча ферма дикагІйола доярка Темирханова Маржан.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера шоаш тІайийца декхараш толаме кхочашдара низаш оардагІдаьха къахьегаш ба «Назрановски» совхоза Наьсар-Кертарча фермера доярккаш. Царна юкъе къаьстта белгалъяьннай Темирханова Маржан. Цхьа бутт, квартал, шу дІадахийтац хьинар долча доярка шийі группера доаханггара планагІа икка йоагІачул дукха дукхагІа шура ца йоаккхаш. 22 етт ба Маржана гІулакх деш беттаниш. Укх шера январь бетта 6729 килограмм шура яьккхай цо царгара е юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара — 305.8 килограмм. Нагахьа санна ерригa ферма хьайийцача хІара Іаттагара дийнахье 8 килограмм шура яьккхаяле. Темирхановс 10 килограмм гаргга яьккхай.

Из толам цунга боаккхабезнаб балха опыт йоккха йолаш, къахьегама дисциплина йолаш болхло йолахь, доахана дика хьажара.

Цо лерхІ укх шера хІара шийі группера Іаттагара 3000 килограмм совгІа шура яккха.

1983 ШЕРА 14 ФЕВРАЛЬ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА КХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРА ЙОЛА

СВОДКА

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	5,6	5,0
Шалинской	5,3	6,2
Грозненски	5,2	4,6
Сунженски	4,7	4,0
Гудермесски	4,6	4,3
Назрановски	4,4	5,0
Шалински	4,4	3,6
Ачхой-Мартановски	4,1	2,7
Надтеречни	4,1	3,5
Урус-Мартановски	3,5	3,7
Малгобекски	3,4	3,1
Республике гІолла	4,7	4,3

ДУЛХ — ПЛАНАЛ СОВГІА

Кхачан программа кхочашъеча шоай ма хулла дукхагІа дакъа лаца гІерташ къахьегаш ба цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера Сунженски района Ленина цІергІча колхоза хьайбаш лелдераш.

БоккхагІйолча скотника Ш. Чилаева кулгалдеш болча скотникий звенона хьалхашка декхар оттадаьдар хІаране долаш 300—350 килограмм долаш пачхахьалкхена дулха лаьрхІа дІадаларе 86 бежан январь — февраль бетта кхаба, аьнна. Цу декхарех дика лоархІабаьб уж. Цар уж дІадениад пачхахьалкхена, хІаране долаш 340 килограмм а долаш.

Цу юкъа колхоза воа тІара оалхазараш леладераша а 4 тонн дулх дехнад. Деррига а февраль бетта 35 тонн дулх лехкад колхозхоша. Из 4 тонн дукхагІа да цхьоалагІча квартале доаха дезаш хинначул.

А. ЗИМАРИН.

Пайданечоа-шерра никъ

Ленина орден лелача «Грознефть» производственни объединенена чуйоагІача Грозненски буруш тохара балхийн управленех оаш опытно - хьокхама, экспериментальни управлени яьле. Иштта цІи йоаккхаш йола управлени цхь мара яц Советски Союзе. ШоллагІар я Татарски АССР городе Альметьевске.

Вай управлене коллективо иах зовр а кхы дукхагІа а метраш буруш тохаш йоал ше йоахаш йола скважинаш. Вай мехка дукхаьнха 7501 метр буруш а тохаш эггара кІоаргагІа йола скважинна яьккхарех я Грозненски опытно - хьокхама, экспериментальни управлене коллектива. Иштта кІоарга скважинаш яхара буровойш хьалъелга Іалахьате чоалкаеи хален гІулакх да, дукхатІйолча хана 50 ди-бийса е кхы дукхагІа ха йоае езаш хул хІара скважина хьалъеча. «Грознефть» ерриго объединени хьанийцача 40 ди-бийса е кхы дукхагІа а за дІайохийт хІара скважина хьалъеча. ХІата Грозненски опытно - хьокхама, экспериментальни управлене хІара скважина хьалъеча совхи йоаь ха 38 ди-бийса мара хилакар. Из дика хьокхам ба.

Цхьабакъда, цу тІа а сара раьза хилакзар Грозненски опытно-хьокхама, экспериментальни управлене вышкашъераш. Вышкаш хьалъеча ма мотта кІезигагІа ха боаьра тІагІергта къовсам лоаттабе боалбелар уж. ХІани аьлга, вышкаш хьалъелга дІаьдделча ма чІоагІа Іаткъаш да буруделттарий балха. Цудухьа, Грозненски управлене болхлоша лаьрхІар ерригa буровойш планироване сетевой графикагІа хьалъе, аккорно - премиальни алапи а тергдолаш. ДІаІахча шера цу методагІа Грозненски опытно - хьокхама, экспериментальни управлене 28 дийнахьен буси хьалъяь йистеяьккхар скважина, пачхалкхен планагІа 40 дийнахьен буси хьалъе езаш хиннача. Иштта ха кІезига дІайохийташ хьалійр цар шоаш хьал мел яь скважинаш. Планироване сетевой графиках буровойш хьалъеш хилча цу тІа белгалъяь хул хІара объект хьалъяь яла еза, гІишлон материалаш, оборудовани Іалангьяра, буровойшта хьатІадоагІа пачхьни дахкара, хинеи телефонни линеш яхкара бехктокхаме бола нах Цудухьа, вІаштІехь доал сетевой графиках йоагІачул дукха сахагІа скважинаш хьалъяь яха.

Хьалха скважинаш хьалъеча вийслуш хиннa кхоачамбоацараш дІендениа дІадаьнад кердача методах уж хьалъе йолаелга денз. Планироване сетевой графиках буровойш хьалъяро дІадех цехий, конторий, УБР, НГДУ кулгалхоцкара за мотта онагІа буровойш хьалъяь йистеяхара тІаерзаяь органиизационно - технически мероприятеш чакхйоахилга. ХІара буруш тохара балхий управлене хила езаш я буровойш вІашагІйоахаш уж вІашагІъехкаш йола цІи бригада. Буровойш вІашагІъехнара бола болх дукха бехктокхамегІа лоархІ уж вІашагІъяхарал. Цудухьа, буровойш хьалъеча хьожаю эггара дикагІа йола бригада, цуннa сдельни алапи а тел. Иштта буровойш хьалъечара къахьегам вІаштІехьбаккхарах цхьа бутт а балалехьа хьалъяь йоал укхаза хІара буровой.

Планироване сетевой графиках буровойш хьалъеча дІайохийта ха кІеанъярал совгІа, укхаза дикка лакх лу къахьегама овсарле, планагІа доагІачул дикка кІезагІа хул хІара буровой хьалъеча дІадохийташ дар. ДІнбахача январь бетта план дикка тІехкхоачашйир управлене вышкашъераша. Укх денощка ханал итт ди-бийса хьалха, 35 дийнахьен буси, хьалъяь йистеькхар 196 буровой.

Шоай производственни хьокхамаш тІа-тІа тоадеш къахьегаш ба уж укх февраль бетта а.

Яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьннa я Гордиенко, Неумывакин, Детистов, Табунщиков, Чеинов, кхыбараш керте латтача вышкомонтажникий бригадаш.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР воккхагІйола инженер.

Дукха хІама да кулгалхочох тийша

Цхьан дийнахьа, делкъийга салоІача хана, «Аргунводпром» объединене формовочни цехе гулбелар Берсанукаев Руслан Султановича керте латтача бригада формовщикаш. Фу бахьан долаш гулдаьд-теш вай укхаза, яхаш шоайла хаттараш деш бар болхлой. Цу ханна цеха бытовке хьачуваьлар бригадир.

— Вай коллективера бригаш а укхаза бий? — хаьттар Руслана.

Цхьан минута сатем эттар [redacted].

— Тахан вай укхаза дувца лерхІаш дар Іалахьате лоархІаме доиш да. — аьлар бригадира. — Из да къахьегамен производственни дисциплина чІоагІъелга, продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак ца яийлолийтилга, хІаране бехктокхам айбелга. Из дІадех вайгара КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша. Цу дешах шуна дагадалар дукха гулдаьд аз шо талах.

— Пайда эцаяза йола торонаш вай йолаш я. ЕррагІча объединене эггара дикагІа лоархІаш йолча вай бригада а сменаш хувцалуча хана тоъал балха ха йоаю, юкъарча гІулакхашта тІерабуна яхаш балха тІара цхьеболa болхлой бувлаш моттиген нийслу, пачхаьа мара ца нийслой а продукци брак йолаш а нийслу, — аьлар цхьан звенона керте латтача Абдурзакова Зурас.

Цо а бригадира а дийцар массане а раьза хина хьалхьцар.

МоллагІа шоай дІадоладаьь дика гІулакх дизза кхоачашде Іомабаьб формовщикаш цар кулгалхочо Руслан Султановича. Царна хьокхам тешйоахаш хьинаре къа а хьегаш, дикагІа болх байтара уж оарцагІа боах цо. ЙоккхагІа опыт йола формовщикаш бехктокхамеча участкашка болх бе а оттабеш дІанийсбаьб бригадира уж. ХІаренетара доаттІаш дар хьадех. Ше керте латтача болхлоша шиш беш а цар лоархІаш а ва Руслан.

Кхо шу мара дизадац укхаза Руслан Султанович къахьега волавенна. Цу йоацача хана ше бокъонца вола организатори кулгалхой хилар дІахьекхад цо коллективага. Массехк бетта хиннар Берсанукаев Руслан формовщик волаш болх беш. Цеха кулгалхоша ца зуш дисаьзар болхлоша из чІоагІа лоархІаш хилари къахьегам дика вІаштІехьбаккха цуннa ховлгеш. Цудухьа тІехьанхи йолча смена мастеравхьа хьожаву Руслан. Шу гаргга ха мара яьккхазар цо цунна керте латташ. Шийх бенна тешам боабаьзар къонача мастера. Объединене эггара дикагІйола коллектив а хиина болх бе дІийоалалар цун смена.

Цхьабакъда, цига хьожавалехьа Руслан болх беш хиннача бригадера гІулакхаш дикка лелащар. НиэтІкъа мара планаш кхоачашъецар хьалха хаддаьза хьалха латташ хиннача бригадо. Цхьаьккха бетта премеш эцацар бригадерча формовщикаша. Цар хьокхамех тийша дар цеха ерригача коллектива болх боарраматІа дІабахар. Цудухьа цу бригадана ше кулгалде хьожавар дийхар Берсанукаев Руслана. Из цунна керте оттаваь массехк бутт балалехьа ерригача объединене гІоръяьна ювца йолаелар формовщикий бригада яхье хьалха латташ я, яхаш.

Укх тІеххьарча шерашка Дадаев Асланбека кулгалдеча бригадаца социалистически яхь лелаеш я Руслан Султановича бригада. Цьабакъда, нагахьа моттиг нийслац цун бригадо хьалхара моттиг дІахецаш. Шоай опыт дог раьза долаш дІалуш, эшаш дола гІо-ноаккъостал деш лелаю цар шоашта юкъера яхь. Цу гІулакхаша уж кердача толамашка а кхувл.

ХІара сменагІа юрта боахама лаьрхІа аьшкабетона 12 лоток кийчъе езача Руслана бригада хьаю 18—19 лоток, хІьта дийнахьен буси е езаш яр 24 лоток йолча, цо арахец 30—32 лоток. Цудухьа пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал ах шу хьалха кхоачашйир цо. ДІадахача шера хІара бетта еча итогех бархІ бетта хьалхара моттиг а йоаккхаш, бархІазза пхипа туьма премий елар бригадана. Кхаь кварталагІа вІашта объединене карара кара тела цІе вымпел елар цунна. Уж толамаш хьанхоллаш бараш ба хьинаре къахьегаш бола бригадера формовщикаш. Царех ба Ибрагимова Хьаман, Осмаева Тамара, кхыбараш.

ЧІоагІа терко ю бригадира къона говзанчаш кийчбара. Цхьаккха шу дІадахийтадац цо цаІ-шиъ формовщик ца кийчвеш. Царех цаІ ва бригадерча формовщикашта юкъе хьалха латташ вола Касумов Асланбек.

Объединене къахьега волавелча дена Руслан кхоачадеш хиннав цеха профсоюзни организаце председатела заместитела декхараш. ХІанз из ва цеха профкома председатель.

Б. КОСТОЕВ.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ХlАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ТlЕХДИКА ДИСЦИПЛИНЕН ХЬАДЕР ДУКХАГlЕН ХИЛИЙТА!

Социалистически яхьа дневник

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА

Республикерча производственни коллективашка белгал а даьхна чаккхдоахаш да арахеца продукци дукхагlен дикагlен хилийтара, керла техника производствана юкъейккхара, юкъарча производства эффективность лакхъяра тlаерзадаь дола балхаш.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша дlадехарашна хьежжа, чlоагlа йоакхо ю къахьегама дисциплина чlоагlъяра, бахь ха зехьа ца йойтара, массе а участкашкара бехктонхам лакхбара.

Цу лоставагlа дукхача производственни коллективаша балхаш дарах цар толаме кхоачашйир январь бетта программа.

Керттерча производственни хьокхамий 1983 шера январь бетта программа кхоачашйир индустре керттерча доакъой: мехкдаьтта, газови, энергетически, метал чанхдоахачен машинаш ечен, хьуна, яйгача, кхачан, кхы цхьадолча довкъой коллективаша.

Оттаь планови заданеш тlехкхоачаш я-ць. 1982 шера январь бетта арахийцачул дукхагlа продукци арахийцай «Красный молот», «Пищемаш», Электромеханически, «Мединструмент» заводий, «Оргтехника» объединене, кхыча дукхача коллективаша.

Мехкдаьттен гази яккхара, дукхагlйола мехкдаьттахимически продукташ, тракторни прицепаш арахецара, хьу хьаарзоара, аьшкабетона конструкцеши оатхалаши, кондитерски макаронни изделеш, генарий даьтта, халкъа вина кхыдола товараш арахецара январь бетта план толаме кхоачашъяьй.

Республика ерригa промышленность хьайцача къахьегама овсарле лакхъяра план 101,3 процент кхоачашъяьй, къахьегаш волча хlара болхлочоа дlадьрхlача соахка январь бетта хинначул 4,3 процент лакхъецнай из.

Къахьегама овсарле лакхъяра чотагlа хьалий планал совгlа ара мел хийца продукци «Электроприбор», «Красный молот», «Трансмаш», «Электромеханически», электроремонтни, кхы дукхача предприятей коллективаша.

1983 шера февраль бетта планированеи учетен кердача хьалашка а яьха болх беш яр республикера 85 предприяти. Январь бетта итогаша къаьга хьахокх цар хоадамболлаш къахьегама толамаш даьха хилар.

Кердача хьалашка болх беш йола ерригa предприятеш хьайцача нормативно-цlена продукци арахецара план 101,4 процент кхоачашъяьй, 1982 шера январь бетта арахийцачул 4 процент дукхагlа продукци арахийцай, къахьегама овсарле лакхъяра задани 102 процент кхоачашъяьй. Хlара болхлочоа дlадьрхlача арахеца продукци кхо процент дукхагlа хиннай.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

1982 шера январь бетта арахийцачул 8 процент совгlа нормативно-цlена продукци арахийцай «Красный молот», «Промавтоматика», «Союзавтоматстром», «Электроремонтни», «Аргунводпром» кхы дукхача предприятей коллективаша.

Къахьегама овсарле сихагlа дегlаух производственни процессашта механизаци яьча, балха ха зехьа кlезигагlа йовеча, болхлой къахьегам дикагlа вlаштlехьбаьккхача коллективашка.

Республика индустре болхлоша чанхйоах байдал, материалаш, электроэнерги, довгор кходара, дlадодаш дар кlезигдара тlаерзаь мероприятеш. Цох хьаьхулаш дар дика да. Материальни къахьегамен ресурсаш кхоарах 1982 шера планал совгlа 4,2 миллион сом пайда бир «Грознефть» объединене, «Красный молот» заводе хlара сома тlара шиъшта кепиг кхо а деш, соахка 4,2 миллион сом пайда бир. Хьун бовхама министерства предприятешка хlара сома тlара кходаьд 18 кепиг гаргга, планал совгlа бь пайда хилар 1,6 миллион сом. Ук санна дола масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

Цхьайолча предприятешка кlезига йоакхо ю арахеца продукци дукхагlа хилийтара. 1982 шера январь бетта арахийцачул ши процент кlезигагlа продукци арахийцай укх шера «Севкавнефтегазпереработка» объединене, ацетонови заводе — 5 процент, цементни заводе — 9 процент, Назрановски трикотажни фабрике — 4 процент, йий доаккхача заводе — 7 процент.

1983 шера январь бетта къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьяц 12 предприяте. Тlехьаюсачарех я «Грознефтеоргсинтез» объединене, «Металлотара», Грозненски ремонтно-механически, «Чечингсельстрой» треста вышкабетона конструкцей заводий коллективаш.

Цхьайолча предприятей коллективаша 1982 шера январь бетта хинначул а лохъяьй къахьегама овсарле. Из нийсденнад Грозненски ремонтно-механически заводе, цементни заводе, мальха комбинате, Сунженски мехлесхозе, цхьайолча кхыча предприятешка.

Республика производственни коллективашка дукха балхаш ду кхоа а беш доагора-энергетически материальни ресурсаш дlахийтара, цох бокхха пайда боал производствана интенсификаци яра программа кхоачаш еча.

1982 шера промышленни предприятешца, гlишлош ечен транспортни организацешка кхоьй 6130 тонн lаьржача металла пхьат, 3545 тонн цемент, 3535 кубически метр хьуна материалаш, 3811 тонн условни доагор.

Цу балха тlа дика къахьегама толамаш даьхад «Севкавнефтегазпереработка» производственни объединене, «Красный молот», «Оргтехника» ПО «Электроприбор», «Пищемаш» заводий коллективаша.

Цхьабакъда, байдал, материалаш, доагора-энергетически ресурсаш йоагlачул дукхагlа йоаеш, уж кхоара тlехьа боагlаш бола къовсам ца лоаттабеш йола коллективаш а я. Эсала вlаштlехьъаьккхай доагора-энергетически материальни ресурсаш кхоара тlехьара социалистически яхь.

1982 шера «Трансмаш» завода «Грозэнерго» РЭУ коллективаша йоагlачул дукхагlа 5352 эзар гигакалори йовхала энерги, дизельни доагоре автобензини доадир.

1983 шера январь бетта шоай низаца гlишлош-монтажни балхаш дара программа кхоачашйир «Грознефтехимремстрой», «Грозтрубопроводстрой», «Чечингсельстрой» трестий, «Чечингушводстрой» гlишлон управлене, Нохч-Гlалгlай АССР Миноводхоза подрядни организацешка, «Чечингавтодор» управлене, «Чечингазстрой» треста «Росгазспецстрой» объединене коллективаша.

Цхьабакъда, январь бетта план кхоачашъяьяц Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене коллективо.

Массаза санна цlаш хьалъяь йисте а яхалехьа дукхача объекташка дlа-юха хьежаю средствашь. Дукхагlйолча хана кхоачашду гlишлон балхаш эсала хул. Гlишлош хьальеча болх ца беш техника латташ, балха ха зехьа йоаеш, доагlача хьисапе доал ца деш материалаш дlаухийташ моттигаш нийслу.

Хlара производственни коллектива сийлен дехкар да хьинар кхо ца деш къа а хьегаш, планови заданеш социалистически дехкараш толаме кхоачашдар.

1983 шера кхашка 60 эзар тонн органически удобренеш дlаихьа а 40 эзар тонн дlатовса а еза тха. 120 гектар долча кхай тlа комплексни окультивировани е еза. Тха коллективана керда гlулакх да из, дlаьта из дlаьа чаккхдаккхаро тхона дикка гlо дергда лаьттан бlаркат совдаьккхара а цунга хьежжа юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара а.

Лаьтташта комплексни окультивировани яра мlаlа малагlа да аьлча, республикански агрохимлабораторе оттаьча проектно-сметни документацега хьожжа белгаларча боараме органически (юкъера лаьрхlача 50—60 тонн) минеральни (1 тонна кхоачаш) удобренеш товс кхашка. Хьувкъам тешаме мел хургба белгал а доаккхаш паспорт язду кхайна. Гlаккха боахама дlалу из. Цу кхай тlа минеральни удобренеш тесс эзарга хьежжа. Из болх дlаболабе лерхl оаха иштта дай договор долаш йолча «Советский» яхача совхозе.

Хьувкъам боккхагlа хилийтара

Дlайийна хlамаш лоралла молхаш тоха еза тха 4,5 эзар гектара тlа, кхашка дlаяхьа еза 20 эзар тонн органически 5 эзар тонн минеральни удобренеш.

Укх шера январь бетта оаха кхашка дlайихьай планагlа лаьрхlача 5,9 эзар тонна меттел 7,5 тонн органически удобренеш. Планагlа 300 гектара тlа мара е ца езаш хиниз подкормка 600 гектара тlа яьй оаха гlаралха дийнача ялаташта.

Уж толамаш даьхад водителашта Ахильгов Гlапура, Дзейтов Ибраьхlима, Фаргиев Махьмуда, Мержоев Хьалбйкара, аежараша Тангиса Гириханеи Йоакъапеи, механизатораша Мержоев Мовлатгире, Фаргиев Эдалгире, Ажигов Лабзана, Фаргиев Адама, газоэлектросварщика Гандалоев Султана, дукхача кхычар хьинарен хьалпален къахьегар бахьан долаш.

1982 шерен 1983 шера хьалхарча беттен къаьстта дика толамаш даьхад планови заданеш дукхха а дукхагlа тlехьхоачашъяьча автотранспорта коллективо (гаража начальник — коммунист Мержоев Башир).

Органически удобренеш кхашка дlаккхаьаран дlатовсаран февраль бетта месячник кхайкадьд КПСС обкома бюрой НГlАССР Министрий Советой. Тхона задаця еннай 9 эзар тонн органически удобренеш дlахьа езаш. Цу гlулакха тха объединене вlашагlъеллай хlара денна 400—450 тонн (хlара денначa задане) совгlа) органически удобренеш кхашка дlакхухьаш йола лаьтта хьаьнду отряд. Месячника задани толаме кхоачашъяр духьа оаха коллектива юкъера собрани а ль, лаьрхlар февраль заданегlа яхьа езача 9 эзар тоннана меттел 10 эзар тонн удобренеш дlаяхьа. Социалистически яхь йоаржаяй лаьтта хьаьдеш йолча отрядашта, водителашта, механизаторашта юкъе. Хьалхара моттиг яьккхача отряда яла ахчан премий оттаьй 100 сом. Органически удобренеш дукхагlа дlа а йихьа, хьалхара моттиг яьккхача водителаи механизаторай дала оттадаьд 50 сом хlарнена, шоллагlа моттиг яьккхачоа 30 сом. Погрузчикаш тlа болх беча машинисташта дала 50 сом оттадаьд — хьалхара моттиг йоаккхе. Котбаьинарашта иштта цle вышелаш а тергья.

Объединене коллектив толаме кхоачаш тlехкхоачаш е лаьрхlа я 1983 шерара ерригa заданеш. Тха болхлоша 29 январе хиннача гучахьарча партийни собране йийцай къахьегама, производственни, исполнительски дисциплина тоаяра. Тlадиллача гlулакха хьалхара хlаране бехктонхам лакхбара Москверча хьалха латтача коллективаша дlайолаь почин. Цига чlоагlа критика йир прогульщикаштен шоашта оттаьль заданеш кхоачаш ца еча болхлоштен. Соцам бир къахьегамен производственнии дисциплина телхаярашца машар ма хилба, аьнна.

Собрани хиннача шоллагlча дийнахьа а гучаьлар цун эффективность, чlоаrlаrlа тlабийрза, бехктонхам дукхагlа хеташ болх бе баьлар цах, цунга хьежна лакхъелар къахьегама дисциплина а.

В. АРЧАКОВ,
Малгобекски «Сельхозтехника» РПО председатель.

Болх лерттlа вlаштlехьбаьккхача

Нормативно-цlена продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци маьхалъяккхара план тlехкхоачашъяьй январь бетта «Автоспецоборудование» завода коллективо.

Мишта карагlдаьннад уж доархlаме толамаш даха? Керттердар да, ерригa производство дика вlаштlехьъяккхар, технологически процессо дlадехараш кхоачашдар, балха дисциплина чlоагlъяр. Цехашка, бригадашка хиннача собранешка, болхлоша массайтазза дийцар къахьегама овсарле лакхъяра, балха тlа мекъа барашца, хаппахьа балха хьа ца ухарашца цlенхаштта къовсам лоаттабарах дола дош. Къахьегама дисциплина телхаерашта коллективо дlахайтар цар хьалаьца ниъ бехкаргхилар. Цудухьа укх тlехьарча хана нийсденнадаш уж пlирча гlулакхаш. Хьалха цхьаьола болхло пехе тlолла хьал-lа ухаш лелаш хулар. Ший дехкараш кхоачаш ца даран совгlа, кхычарна а новкъарле йора. Тlаккха шоллагlа сelхан болх баьнначул тlехьагlа цlен ца еш йита ше болх бу моттиг цlенъе оттар, из вlенъяь па новлаш цхьа-цхьа сахьат а доадора. Къахьегама овсарле lалаьмате лоха хулар шттача болхлой. Хlаьта, из lатхьар ерригача коллектива хьокхамашта. Тахан уж санна бола дер дайнараш заводе бац. Хlара аьлча, мастераша, бригадираша, болхлоша шоаш тlахьокаш лоаттабу хlаране беча балха. Геттара дика латт из гlулакх Абрамов Евгений Андреевич начальник волча кузнечно-заготовительни цехе. Царца социалистически яхь лелаеча сборочни цехе (начальник Абольской Феликс Михайлович). Цу коллективаша январь бутт боалехьа кхоачашйир шоай планаш. Карара шу дlадоладелча дена производственни, къахьегама дисциплина телхаль моттиг нийсъеннаяц укхаза. Цунга хьежжа да толамаш а.

Дикка пайда эц заводе, къахьегама овсарле лакхъяра хьакъехья лоархlаме реверн йолча, социалистически яхьах. Цехашта, бригадашта, къаьстта болхлошта юкъе шерра яьржай из. Сарахьа миссанена гуртболаш экрана тlа дlаязбу дийнахьа баь болх. Хlаранена хов ше тlехьа ва е хьалха ва. Иштта пахал даьккхача гlулакхо кхы а кlоаргагlча, ирагlча боараме хулийт социалистически яхь.

Балха тlехьа лакха толамаш дахарца заводе белгальяьнай Бобрицкий Михаил керте латта реачиний бригада, Е. Е. Семенченкос, А. В. Ковальчука, Ю. М. Даниленкос кулгалду цlарацlураш лу бригадаш. Уж коллективаш шоайла яхье яьнай. Цхьа ди дlадодац цар шоай задани кхоачаш ца деш. Заводо январь бетта баьккхача толама юкъе да цар лоархlаме докъа а.

М. ВЫШЕГУРОВ.

«Красный молот» заводе дика вовзаш ва токарь коммунистически къахьегама ударник Чепурнов Николай. Цхьаккха смена дlаяхнйтац цо ший норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа пятилетка хьалхарча шии шера план хаьна дукха хьалха кхоачаш а я.ь, укх шера шоллагlча ах шера чотагlа къахьегаш ва из. Цо хьа мел еш йола оатхалаш цкъа дlаелча юха ца ерзаеш дlайохьийташ я.

СУРТА ТlА: токарь Чепурнов Николай.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДlАДОЛАДАЬР — НИЙСА ГlУЛАКХ

Дlадахача шерага кхачалца йолча хана Нохч-Гlалгlай транспортни управлене Грозненски автокомбината 30 грузовой автомашинах латташ яр ийъ бригада. Цар шоай нормаши тlайийна социалистически дехкараши кхоачашдацар. Автокомбината кулгалхоша, специалисташа дика кхетадеш дар иштта грузовой автотранспорто болх белга дlахо деха йиш йоацилга. Цудухьа, ийъ бригадих вlашагlъеллар бригадин подрядагlа къахьегаргдола цхьа коллектив. Цунна керте оттавир водитела балха тlа йоккха опыт йола, дика организатор лоархlаш вола М. Суркиидаев. Цо хlаранегара доагlаш дар хьадехар.

Иштта бригадин подрядагlа къахьегам вlаштlехьбаьккха дукха юкъ ялалехьа дикка тоаделар коллектива дерригa техникo-экономически хьокхамаш. Хlара дийнахьеи буcи планагlа лаьрхlачул совгlа дlа-юха хьош дола халкъа боахама мовхьаш 200—230 тонн дукхагlа хулар. Из хьахилар бригада беррига члепаша барт-цхьоагlо а йолаш хьинаре къахьегарах, къахьегама дисциплина чlоагlъярах. Цlенденна дlадаьлар прогулаш елга, водителаш тlехьа а буалаш балха хьаухилга.

Хlара ерача дийнахьа бригадни собрани хул укхаза. Цу собране дувц кlирагlа коллектива балха тlа мел нийсденна кхоачамбоацараш. Нагахьа моллагlа автомашина балха ара ца йоалаш юсе, цун бахьан тох, автотранспортах бола пайда эцара доа наькъаш белгалдоах. Цу гlулакхах а бокха пайда баьннаб. Дlадахача шера кхоалагlча квартале бригадерча 30 водителах паччахьалкхен план кхоачаш ца еш ялх шофер вар. Цар гlулакх бригадира дехарах профсоюза цехови комитете дийцар, цари кхетама болх бир, хlаранена бе боагlаш бола бехн бир. Пхьалагlча квартале тlехьаьусаш ши водитель мара хиланзар.

«Хlара балха дийнахьа тlехдика дисциплинен хьадер дукхагlен хилийта!» яхача девизах шерра социалистически яхь йоаржаяй бригадерча водителаша. Хlара дийнахьа яхье баьинараша даьхача къахьегама толамий итогаш а еш, уж массанена йовзаргйолаш дlаяль хьокхамий улга тlа. Яхье хьалха латташ барий сийна арахец «Молния» яха листок, ахчан премеш хьежаю. Бригадин подрядагlа коллектив къехьета йолаелча денз дlа-хьа кхухьа халкъа боахама мовхьаш планал совгlа хиларал совгlа, юкъера лаьрхlача хlара болхлочун алапи ших процент лакхденнад. Цул совгlа, нагахьа бутт дlабоаь бригадерча водителаша премеш ца эцаш.

Дlадахача шера дерригача техника-экономически хьокхамий паччахьалкхен план 118,3 процент кхоачашйир бригада коллективо. Иштта тlехкхоачашъяьй укх шера январь бетта план а.

Социалистически яхье хьалха латташ хиларца укхаза белгалбаьннаб водителаш Г. Ахметханов, С. Сутаев, Хь. Яндиев, В. Мухин, А. Нальгиев, М. Астахов, А. Тарасов, кхы дукххабараш а.

Автокомбинате къахьегаш бола тхьо шу совгlа ха а йолаш, кагархой дикагlбола хьехамчаш лоархlаш ба бригадера водителаш. Къахьегама ветеранаш В. Мухин, П. Бессмертный, А. Нальгиев, Г. Ахметханов, М. Ничкин, Хь. Яндиев, кхыбараш. Цар шоай опыт, дикагlйола балха методаш дlайовзийташ хьалхебаь говзанчаш кlезига бац предприяте. «Царех ба водителаш Тарасов, Тимурлиев, Саидов, кхыбараш. Уж я хlана яхье хьалха а латташ дикагlбола производственниваш лоархlаш ба. Хьехамчаша къонабараш lомабу мовхьаш хьайден дlателеп документашта оформлени е, шоашварча автомашинашта доал де.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленум хинначул тlехьагlа къахьегамен производственния дисциплина чlоагlъяра дукха болх баьб бригада водителашта юкъе. Моллагlча болхлочо къахьегама дисциплина толхаяь моттиг нийсъелча болхлоша шоаш кхы из санна дола гlулакх ший карагlдоалийтаргдоацача воакх шоай новкъост.

С. ГАДИЕВ,
Грозненски автокомбината транспортно-экспедиционни гlулаккхаш деча отдела начальник.

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе lаьсий хьалхкедеш я Магамшапиева Хули. Цхьа шу дlадахийтац цо боаккха толам ца боаккхаш. Моттиг кийсъялийтац цо ший бехкагlа lаса къастийта, ший хаьнхаинахьа де деза гlулакх царна ца деш.

СУРТА ТlА: Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза lаьсий леладер Магамшапиева Хули.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДЕШ ХlАМА ДАЦ...

Бахача наькха гlонна долча боахамех лаьца КПСС XXVI съезда решенешка аьнна: «Социалистически юрта боахама лард хиъна а хиннай, йолаш а я колхозаши совхозаши. Цхьабакъда, из вlалла а дац. Ший доалахьарча боахамий торонаш ма лоархlийла яхьта. Опыто тешал ду уж санна долча боахамаша дулх, шура, кхы цхьайола продукташ йоахача дикка доккха новкъостал деш хилара. Къахьегамхой шоай доалахьара соний бешамаш, огородаш, ков тlара оалхазараш, хьайбаш — вай юкъарча рузкъан цхьа дакъа да».

Парте XXVI съезда, цул тlехьагlа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш, белггала болх баьб халкъа депутатий Наьсар-Кертерча юрта Совето. Тха юрта бахача наьха тахан 783 бежан, 382 устагlа ба. Цхьабаьгъда, хlара кон-карта оттабаьча боарамга хьайбаш леладеш хилча тха яр санна йолча йоккхача юрта 3730 бежан, 6000 устагlа хила боагlар. Фу бахьан да массане а хьайбаш ца леладар? Раьза бецой нах уж леладе? Чlоагlа раьза ба. Цхьабакъда, хьайбашта доакъар ац, хlаьта из долаш дац.

Наьсар-Керте бахачарех 250 гаргарча цlагlара нах свекловодаш, механизатораш, хьайбаш леладераш болаш, цхьадола балхаш деш совхозашца бувзабенна ба. Иштта нийсбеннарий аьттув ба шоаш болх беча боахамашка гlолла шоашта доакъар lалашде. Масала, «Назрановский» совхозо шоай болхлошта йоал хьакха цонаш, ча, ялат тел, бешамаш лелае участкаш лу.

Совхозе болх бераш-м дкъалагlа дакъа мичад тха юрта бахача нахах. Юхедисача 1000 гаргарча цlено фу де деза? Царех дукхагlбараша шоай аьттув баьибаьннача гулду доакъар. Уж доакъар lалашде ух лоалахарча республикашка я.

Тхо дахача моттиге lай хинна а ца lеш. Аькхий а хала да хьайбаш кхоба. 600 гаргга бежанн 400 гаргга устагlен боажалургбий 50 гектарага а дlа ца кхоачача даьгlенашка, цхьан нерта 0,06 гектар эшеча?

Доакъар ца хилар бахьан долаш 600 гаргга ков хьайбаш ца леладеш да. Цул совгlа, хlара шера гlорал е лазар хила 100 гаргга бежан гlера доал. Деба а дебаш, тlехь-тlехьагlа дукхагlа хила дезаш дола хьайбаш тха юрта хlара шера кlезигалу. Хьахинна lаьсий а, хьалхе а ца деш, дlадоах. Иштта хилча мишта кхоачашъергья юртсовето паччахьалкхенга хьайбай продукци йоккхара план? Хlаьта тхона отталь задании эlамига яц. Укх шера тхо паччахьалкхенга 15 тонн дулх, 35 тонн шура, 50 центнер тха доахка дезаш да.

Бахача наьха доалахьарча хьайбашта доакъар lалашделга депутаташа дукххаза а дийцад юртсовета сессешка, исполкома заседанешка, юрт вlашагlкхийкача. Из дош уттадаьд района партийни а советски а органашта хьалхашка. Цхьабакъда, таханалца дикагlча оагlорахьа цох хувцадениа хlама дац.

Наьха шоай доалахьара боахамаш дегlадоаладара кхы тlа а де дезарех лаьца партен правительствен тlайийнача соцамо белгалдаьккхар кхоачашдара миссанахьа де дезар доре баьъахьа дар.

М. ШАДЫЖЕВ,
халкъа депутатий Наьсар-Кертерча юртсовета исполкома председатель.

Гlалат кхы доалийтаргдац

Сунженски районе кхаь боахаме — «Восход», «Заветы Ильича», Орджоникидзе цlерагlча колхозашка леладу тхьамка. Цхьабаьнъда, геттара во хьувкъаду. Масала, «Заветы Ильича» колхозе хlара гектара тlара 1.1 центнер мара чуннаьзар из соахка, план 12 центнер йолаш.

Дика хоаш ба цу боахама кулгалхой из культура лелаяр геттара пайдане долга. Иштта, лурчогlа 15 гектарах хlаранe тlара 18 центнер чу а эдаш паччахьалкхенга 27 тонн тхьамка дехкар колхозоша, боахама 30 эзар сом совгlа пайда а беш. Дикка ахчаш нйдир шу чекхдоалаш из культура лелаьча гектарникаша а. Масала, Хутиева Бахьаудина Любас 3,5 эзар сом нйцар. Соахка а кхоачашдир цо тхьамка кхедара хьалхашка лаьтта дехкар. План 3,6 центнер йолаш 0,30 гектара тlара 5 центнерга кхоачаш тхьамка чудера. Ший дехкарех дика лоархlайнр Ганиева Мухажара Люба а. Цхьабакъда, кхыча гектарникашта шоай планаш кхоачашъе карагlдаланзар.

— Фу бахьан долаш нийсделар из? — хьаттача:

— Соахка 6 гектар лаьтта хьакъоастадир тхона тхьамка кхедара. Цига дlайогlа рассада кхеяра парникаш хьайир. Цхьабакъда, ги дlадийначул тlехьагlа, парникашта юхке ноа тlара оалхазараш леладара ферма йилар. Цигара хьаухаш хиначa котамаша хlалакйир дукха рассада. Из бахьан долаш оахош кхель рассада дlайогlа тоъаьзар тхопа. Ца тоъаш яр Ножай-Юртовски района Жданова цlерагlча колхозе а ваха ера аз, — жоп делар колхоза тхьамка леладеча бригада бригадира Хутиев Мудара Махьмада.— Белгалдаккха доагlа, парника чура хьаьнккхачул тlехьагlа кхай тlа дlа ца йогlаш рассадага ши ди совгlа ха яккхийтача дегlаахара цун боарам геттара лохдулга. Хlаьта Жданова цlерагlча колхозера рассада хьаяхьаш, сай бехк а бодацаш ши ди гаргга ха йоайир аз. Из бахьан долаш, тхоашта ховр-могар деш къаьйига дале а, дукха ха йоайир оаха дlаегlачул тlехьагlа из меттайоалве гlертащ. Хlаьта а эсала халар цунах хьаьнна тхьамка. Цул совгlа, дикка дегlаенaчул тlехьагlа проволочник яхача вlаио овлаш а тийда, кхаь гектара тlара рассада lира. Из хьалха хоалуш бацар тха кхашка. Цудухьа хацар тхона цуна дуухьала фу де деза. Дlааьлча цхьаккха новкъостал дацар тхона хьалха тха хиннача кертгерча агрономо Фаргиев Султана а. Цхьабакъда, хаьнахьа эша молхаш техниларе ца зе хургдацар тхова.

— Балха опыт шоайла ювцаций оаш? — аьлча:

— Тъкъа цхьа шу да аз кхаш леладу. Царех итт шера тхьамка кхедаьд. Иззал ха я Хутиева Любас из культура кхею а. Цу юкъа балха цхьайола опыт lоаьнй оаха. Из дlайовзийтай тхьамин мел кхедечарна. Баьнда, тхона хоаш дар тоъаш дац дика хьувкъам кхебара. Масала, дукха хlана хац тхьамка зе деча садоахкача хlамаех. Хlаьта царна духьала мишта къовсам лоаттабе беза. Соахкалца хlама хоаш дацар проволочник яхача нlанех. Республика кхыча боахамашкарча толашагlа болча тхьамка леладерий опыт, из культура кхеяра технологи йовзийтара lай е тха боахаме е районе курсаш вlашагlйоххийча бахьанa дукхдар. Из деш дац. Баьъдир аьлча, тхьамка кхедара опытах геттара кlезига язду вай газеташ тlа а, — аьлир Мудара Махьмада.

— Укх шера тхьамка 20 гектара тlа кхеде дезаш ма йий шун бригада. Фу де дага да, цо из дика хьувкъадара?

— Рассада кхеяра парникаш вlаштlехьйоахаш да тхо хlанз. Цу гlулакха 12 кlоаг баьккхаб. Цига дlатlайийхьай ма эшша органически удобреня. Царех хlанзале ши кlоаг бизаб. Цхьоалагlча марте тхьамка ги дlаде доладерга. Из тоъал да боахаме. Май бетта хьалхарча денношка дlайогlа йиш йолаш дегl доаккхаргда рассадo. 12 парнике кхеяь из 20 гектара тlа дlайогlара тоъаргья хийцна а. Цlаккха а тхьамка ца кхедаь дукха нах хьаьца безаргба укх шера бригаде болх бе. Из культура лелае уж хlанзое а lома ца бича соахкара сурт юха а отта мег. Цудухьа, дикагlйола опыт дlайовзийтара хlандаc а йоаккхо ю аз. Масала, дукха ха йоаццаш тха района Ленина цlерагlча колхоза кертгера агроном, РСФСР заслуженни агроном Улубаев Зайнди волча хилар со. Советски районе тхьамка кхедеча боахаме болх баьча цо из культура дика хьувкъаяра, кхыметтал тха района хаоттама хьалашка фу де деза дийцар сона. lомавир проволочник, кхы тайпа лене йолча садоахкача хlамашта духьала мишта къовсам лоаттабе беза. Цо мел дийцар дlаладаьд аз. Рассада кхееча хана из опыт дlайовзийтаргья бригадерча беррига къахьегамхошта, — жоп делар бригадира.

Йоацаш йолча хана фо детташ тхьамка лордаш йокъаяра, царна механически кеп тохара агрегаташ а оттаеш кхоале хьаьй колхозе. Цхьабакъда, уж болх беш яц. Из бахьан долаш йокъаьлча лордашта кеп, хьалха санна дукха ха а йоаеш, кулг-кара тох хlанз а.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДIаяхача заман тIехьадисача гIуллакхашца—къовсам

Ширдаьннар эшаш дац

КПСС Нохч-ГIалгIайн обкома пхоалгIча пленума решенеша бехктоххаме декхараш хьалхаэцна оттадьд. Цар дIадех, халахете а, вай вахаре хIанз а нийслуш долча ширдаьннача гIуллакхашца тIагIертта къовсам лоаттабелга.

Цу хьаньехьа белггала болх беш я тха юрта Совета актив, депутаташ. Исполкоме вIашагIеллай дина культех дола законодательство мишта кхоачашду хьожаш йоле комиссеш. Цунна чувоагIа цхьайтта саг, хIаьта кулгалдеш ва юрта Совета исполкома секретарь Точиев Хьусейн.

Комиссе балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба цун членаш бола санаторно-хьуи школа директор Чапиев Iадрахьман, колхоза председатель Оздоев Або, № 1 йолча юкъерча школа хьехархо Черкиев Iумар, берий беша заведующи Бекова Люба, № 2 йолча юкъерча школа директор Гайтукиев Ахьмад, сайрийнарча школа хьехархо Кациева Мовлатхан, кхыбараш.

Цар оттаьча планаге хьежжа, юрта бахача нахаца тайп-тайпара кхетама болх бу. Иштта, соахка 28 декабре хиннача заседане кхарарча шера даьчох, 1983 шера дерхIачох лаьца къамаьл хилар, декхараш дIа-юха дийкъар.

ДIадахача шера дукха къахьийгар оаха динах тешараштa юкъе болх беш. хIаьта цу тайпара бараш тхьинига кIезига боацилга хоаш ма дий. Тха юрта Совето доал лоаттадеча доазон тIа болх беш я регистраци яьла йола шиъ мурдий тоаба: Кунта - Хьажийн Дени-Шейхин. Дина хари хьехам геттара чIоагIа наха кагбехка гIерташ хьувзачерех ба мурдаш Костоев Идрис Г., Арапханов Ахьмад Ю., Альдиев IбрахIам Б., Бопхоев Хизир М., Арапханов Хьасан М., Путоев Iаьла И., кхыбараш. Бакъда, цаьха сахкетам лакхбаларга хьежна тIа-тIа халагIа хул царна шоай гIуллакхаш чакхдаха.

Комиссе членаша тоха динах тешараша берашта фу тайпара алияни ә гIерт, из къаьстта дика хоуш хул дицца дувзадена дола денош белгалдоахача хана.

Иштта, мархаш доаста ха тарга гIертача дунхагIа дуац царна дика культаех дола законодательство телхае ца йоагIарах. Цу деношка шоай бераш цIагIа сецадеча даьшкара-наношкара доагIар хьадех школий директораша, хьехархоша. ХIаьта балха ара ца боалаш бисача колхозхоша болх беш хул бовхама кулгалхой.

Комиссе тIа а бийха юрта Совета исполкоме къамаьл хиннад тоабашта керте латтараца, мурдашца Гулиев Хьамватаца, Накастхоев Хьасанаца, Героев Хас-Махьмадаца дина культаех дола законодательство телхаде доагIаш ца хиларах. Иатохья санна цу тайпара хIама дойи шоаш бехктоххаме оаргхьлар царна дIа а хайташ. Из бахьан долаш укх тIехххьарча хана цар оагIорахьара нийрча хIама гучадьнна моттиг хиннеяц.

Пхьа боал яхаш шоайла дукхача хана дов леладеш бар ГулаевгIари ДоейтовгIарь. Цу гIуллакха оарцагIьлар колхоза председатель Оздоев Або керте латта цхьа бараштa юкъе тоам бу комисси. Цул тIехьагIа уж кулге бигар.

Укх тIеххьарча хана юрта цкъа мара моттиг хиннац низагIа саг йодаь. Евлоев ГIойсолта Ахьмада саккарий хьисапе йигар Оздоева Тухана Мовлатхан. Цул тIехьагIа цхьа ха яьнкхар цо хьулалуш лелаш. Бакъда, из хьа а лехa, гIуллакх милице дIачуделар оаха. Из бахьан долаш ворхI шера чувалла суд йир цунна.

Наг-натахьа юртарча натийча наха харцахьара гIуллакхаш леладеш а моттигаш хул. Иштта, бархIагIча классе дешаш волча Оздоева Махьмада Мусас урс Iеттар шийца цхьан классе вагIача Евлоев Османа Мухьмада. Комисси бокъонца юкъегIортталца ца дужаш лаьттар из дов. ХIанз машаре къастад из.

Педколлективаша, юрта общественносто берий даьшца - нанноша кхетама болх бейя а всеобуча закон телхадераш нийслу хIанз а. Болаш ба кхычахьа ахча даккха дIаухача хана деша ха йола бераш тоаница цига кхувлараш а. ХIара шера ше цига водача хана итлагIча классе дешаш вола воI Салман ийце вода Дзангиев Жанхота Мухьмад. ХIаьта Оздоева Мусий Марем ше цига ухачарех яц, бакъда воI Муса вохийт. Иштта, шоай къонгашца Iалихханаца Маншарипаца цига ух Джугутханов Исраьила Махьмад, Оздоев Аламбика Iаьла, кхыбараш. ХIаьта цхьабараштa цига истаро санна - къахьийгача а пайда ца баларал совгIа доккхий зенаш. халахетараш хиннилга ховш ма дий.

Каст-каста шоай бераш дешарах довхаш ба Гайтукиев Хьадиса Султан, Нальгиев Исраьила Кьурейш, Гулиев Эске Абомуслим, Точиев Солсбика Вахьаудин, Келиматов Юнуса Мухьмад, кхыбараш. Цу тайпаршрца кIезига дувца дийзадац тха. ХIаьта дика дувцерах хIама хулаш воаци 50 сомага кхоачаш гIод тохаш бехктокхаме вовь. Цул тIехьагIа гIулакх дикка тоадала долденнад.

Комиссе членаша иштта воаххо ю вахаре керда советски обрядаш, традицеш дIачIоагIде гIерташ. Алхха ДIадахача шера юрта Совета активно культура учреждесей болхлошца цхьана динах даьшa 15 лекци, 9 беседа чакхьььнкхай.

Вахаре тIа-тIо дукхагIа даржаш латт кердадар. Торжественни хьала катийча наха паспорташ дIателга, саг ирзхара регистраци елга юкъеденад. Цу дерригне кхувш йоагIа тIехье дика овмалаш йолаш, эздий гIуллакхаш доахкаш. Даьхен беркат дебадара хьинаре къахьега, цун доаленаш сийе лорадс кийча йолаш хьалкхенра дика гIо ду.

И. АРЧХОЕВ.
Галашкарча юрта Совета исполкома председатель.

НАХАЦА ИМЕРЗА БА

«Пушинка» яхача ателье хIанз шин сменагIа болх бу. Из аьттув болаш да заказчикашта а ателье болхлошта а.

Ателье чуваьнначоа гургйолча латт хоза кийчъль витрина. Цу чу хьалъякха укх тай-тайпарча фасонех йолча кхалнаькха вязани кочамий, свитерий, джемперий, кхыдолча барзкъий образецаш. «Пушинке» чувенача еланна накъа йоагIа закройщица, объединене партийни организаце секретарь Шаповалова Лидия Карповна. Саг рьъза хургволаш хьахьокх цо шоай коллективо тегаш дола барзкъаш, дагайоал заказчикаца, дикагIа товргйола фасон хьех, цул тIехьагIа заказ дIаиц.

Коллектива балхах, хьалха латтача коммунистех дувца аьнна дьича дехара жоп луш Лидия Карповнас эггара хьалха белгаль ьккхар къона коммунист, нохчий воI Инаркаева Марта.

Вурийтте шу даьнна яр Марта 1975 шера «Пушинке» балха енача хана.

ХIаьтта мара школа йистелькхха йоацача Мартай цхьанкха кулг-говзал яцар. Цу хьожийр нетельщицай болх Iомабара. ХIаьта Лидия Карповна ше хилар къопача болхлочун хьехамча. Дукхача шерашка чие Iоаль балха опыт дIахьехар цо шин дIамагIа йолча нешийна. Болх сихагIа карабеэрзабара ший хьинар ца кхолеш къахьийгача Мартас ихо бутт а балалехья Iомайир ший балха говзал. Геттара рьъза бар комиссе членаш цо баьча контрольни балха. хIаьта хьехамча мел дог гIоздаьна, ший ученицах мел доккхал деш яр дуаца а япац.

— Тха коллективе къаьстта белгалйоалаш я, къона яле я, ший балхах дог лаьаш, йола Марта, — яхаш дувц ателье заведующе Коваленко Нина Ивановнас. — Цунга хьежжа къахьега гIерташ ба тха кхыбола болхлой я. Новкъостал эшача оарцагIа яла кийча я из.

— Коллектива бокха тешам беннаб сох — парте дIайийцай, ихо шу хьалха леша хьожаьй Волгоградерча технологически техникуме. Из аз йистейоаккхаргья хьатIадоагIача шера, цул тIехьагIа мастер-технолог хургья сох.

Комсомольски организаце секретарь йола Марта хIанз хьатIадоагIача шера сентябрь бетта чотагIа болх беш а Иштта хьинаре къахьегаш бола болхлой кIезига бац коллективе. Цудухьа тамашийна дац юбилейни шера шоллагIча ах шера баьча балха итогех цунна КПСС Грозненски горкома карара нара тела Ше байрах сипе хилар а.

Ателье хIамаш тегараша сел доккхий толамаш дехара гIо деш да цхьаькха цаI а — коллективе къахьегама дисциплина чIоагIа хилар. Укх тIеххьарча массехк шера цхьа моттиг нийсъеннац укхаза производствени дисциплина толхаль, хапал хьалха балхаре сег дIавахa е брак ян, заказчикий дехар ший ханнахьа кхочаш ца дь.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

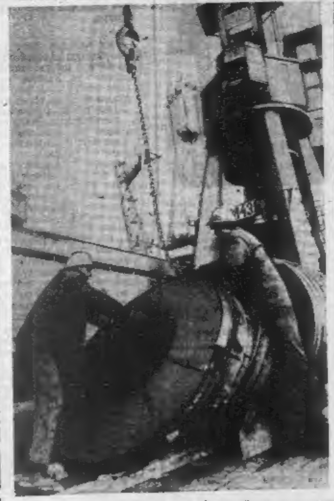

Ер сурт даьнхад Балтийкерча Гдынски порте. Польски докераш боахк Вьетнаме дIадоххийташ дола чехословацки металл кема тIа доттаи.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАДРИД: ХЕЛЬСИНКА НИКЪ ВАКЪЕ

8 феврале болх юха дIаболабаьб Европерча кхерамзлеяя цхьан гIуллакхаш леладарен совещане дакъа лоацача пачхьалкхений викалий мадридски вIашагIкхетаро. Из бехктоххаме дунен халкъашта юкъера форум бокхха лоархIам болаш я дунен тIара событеш цалагIча наькъагIа детIаноагIартъя хара тьакъехьара доп къоастадара: дунен халкъашта юкъера хьал тоадаран тIема кхерам кIезигбаран наькъагIа е дунен халкъашта юкъера кхохкам дIахо ирбара наькъагIа. ХIанз Европе долаш долча хьало хьалха цIаякха а па хиннача тайпара дIадех кхохкам кIаьдбаро, машара, герзаш дIадахаре политика леррагIа чаккьяккхар духьа пачхьалкхений низаш вIашагIтохьлга. Цудухьа къаьстта чIоагIа лоархIам болаш да Европерча кхерамзлени цхьана гIуллакхаш леладаран йолча совещане ворхI шуа ах шун хьалха Хельсинке цунна тIаероаль дукха оагIонаш йола процесс дIахоахьарн цIоаргъяра.

Социалистически мехкаша беррига рьъза я болаш лерхI юкъера тешам чIоагIбара. Европе кхерамзле хилара, герзаш дIадахаре де дезача гIуллакхашта йола конференци гульяра хьакъехьа барт белга Мадриде вIашагIкхийттача къаьстта моттиг дIалоацаш хила дезаш, да аьнна. Цу тайпарча конференце доккха гIо де тарлу тIема низаш вIашдухьала лоаттаделга меддара, вIаши тешаш ца хилар меддара, дунен цу районерa герзашцара низаш герзаш кIезигдара деташ къьестадеча. ЧIоагIа лоархIам бу социалистически содружества пачхьалкхенаша Мадридски вIашагIкхетаре дакъа лоацача пачхьалкхенаша Хельсинке тIаьшa йола пачхьалкхенашта юкъерча гIуллакхий принципаш елаш а лелаеш а хила лаьрхIагIа чIоагIдара. ТIеххьарча антага хьежжа политически, экономически, гуманитарни, кхыча доакъошка цхьана гIуллакхий леладелга детIадоладара де везарий.

Советски Союзо кхыча социалистически мехкашох шоашта мел могар даьд Мадридски вIашагIкхетар хьаIакхоачача хана из толаме чакхдоаккхилга Iалашдара. КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова а Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитета а дIахьайкаль керда машара инициативаш бахьан долаш дунен халкъашта юкъерча арене дикка холуш хувцамаш хулаш латт. Дикка чIоагIа айбенниб ракеташта духьалара дукхача наьха болам. Малхбузен шеррача общественноста гIозарапка хьахулаш латт хIанз гIуллакх американско оагIоно жоп даларга хьежаш да яха уйла, хIаьта гаьна кхетар юкъерча боараме дола ядерни средстваш чIоагIагIа кIезагъе а царна доазув оттаде а аьнна Советски Союзо оттаьча предложенена юстара боала гIертаро цхьаннха а саг тувлавергвац.

Цу хьакъехьа къаьгта яздьд «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» яхача, антисоветски гIожа позици лелаеш хиларца дика довзаш долча, журнало. «Советски кулгалхо Андропов, — яздy журнало, — очкош тулъеш ва шоай компромиссни предложенеш. Центральни Европах ядерни йоаца зона хьяра хьакъехьарча 28 январе хьакхайкаьча плавацея. Нагахьа санна ВIашагIкхийттача Штаташа гаьна кхетар юкъерча боараме дола герз Европе ца оттадой, цо йоах советски арсенал 162 ракетага кхоачаш кIезигдерга, вешта аьлча, английски французски ядерни низашка яраш миссед мара шоай ракеташ лоаттаергьяц. Из предложени ВIашагIкхийттача Штаташа шоашта мегаш йоацар санна тIа ца эцаш йита лле в, маьнра хиларах, американска оагIонал дикагIа гIуллакхагIа кхеташ хиларах эрсий хоастабе боагIа.

Шоай гIуллакхаш тоадар а Советски Союзага ший герз дIадаккхийта лаьрхIа йола цIи хеза рейгановски «нулевой» варнант кIалхаръяккхар а духьа Малхбузен Европа ворхI мехка пахийта лайннав США вице-президент Буш. Цо бiльгача наькъа цIена пропагандистски йолча оагIонах вIалла хьайле йоацаш лаьдаьд «Файнэншл таймс» яхача английски газето: «ХIанз лоархIам болаш йола аудитори ца НАТО политика хьалоацаш йола Англера госпожа Тэтчер а кп. Малхбузен Германе канцлер Коль а нап. Буша хьоача хабараша бечa Iотхьамах цар лоIам а юстара гIертара позици а чIоагIьо вIаштIехьдоале тамаш йола Голландеи Бельгон премьер-министраш а бац. ЛоархIам болаш йола аудитори, — из европейски общественность я, нийсаглa - аьлча, массехк кIира даьлча хоржамаш хургдолча Малхбузен Германе «хиркархой бе» Буша дехкар «Файнэншл таймса» белгалдоаккхаш ма хилара, укх тайпара хиннад: «американски администраце лаьца позици хьакъал долаш, конструктивни, хано дIадехараща тарлуш я, аьнна хетадалийтар. США-и НАТО-и хIанзарча позицена вIалла тIера а ца йоалаш. Из дикка чоалхине «кизовзал я».

ХIанз Буш Малхбузен Европе гIолла чакхваьнначул тIехьагIа бокъо а йолаш ала йиш я американски дипломате из уйла цIена йоацаш леладу маловвал, чакхдалалар. Малла чIоагIа Буш Европана реалистични йоаца «нулевой» вариант кийлолла гIийрта вале а, хIанз бокъонаш гуш да Европерча ядерни герза хьакъехьарча деша, стратегически герзий хьакъехьарчоа а санна, барт бе йиш хургья аххa оагIоший нийсхоп цхьагарра кхерамзлеи хилара принцип чIоагIа делаяра ларда тIа. ХIаьта духьал Советски Союза хоадам боллаш долча практически гIуллакхаша хьахьокх дика уйлеи цу тайпарча нийсача наькъаца барт бе гIерташ хилари. Уж гIуллакхаш тIема низаш вIашдухьала лоаттаделга кIезигдара, герзаш Iоаделга юхатохаро Хельсински форума юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений низаш тIадерзаделга белгилдаьнкха йолча юкъарча европейски совещане тIехьарча актага хьежжа да.

ЛИВАНА ТIАЭТТА IАЬРЖА МОРХАШ

Донхха Iазап хьйнача Ливана юха а Iаьржа морхаш тIаьлхкай. Гаргарча Малхбоалехьара хьаухача хоамаша тешал ду израильски агрессора ший машаш Ливане нашар хьалловттабеш долча хекарабски низашта юкъе боагIа сирийски бIуи контингент латтача Бекаа атагIа гIолла дIадоарахде гIерташ хилара. Деррига дунена бIарга a гуш, тIехьашка латташ США йола Израиль, палестински ливански патриоташ хьаллоацаш йолча Сирена чIоатгIа хIама тоха кийчлуш я.

Цу тайпарча а кхыча а баьлдараца а тешал ду ливански трагеди хIана а чакхъяла гаьна хилара. Израильски оккупанташ гIожагIча тайпара юкъе гIерт Ливана чурча гIуллакхашта, цунах ший сателлит а гIерт. Израла «кхерамзлен зона» оалаш яр хьае гIерт яхаш бахьанаш а доахаш, ливански дикка дукхача территорена ший тIакьожам лоаттабелга бера ца далийта а гIерт. ХIаьта Вашингтоно ший оагIонгахьара Ливане латта ший эскар дукхагIа хилийтара план кийчъеш я. ЛерхIар фуд аьлча, из да «Дукхача къамех дола низаш» оалаш даращта чу а доагIаш укхаза латтача царех Ливане массаара американски тIеха плацдарм яра пайда эца гIертилга.

Тель-Авивах оехапал дехьарча цун оагIув хьалловначоан дагадоаллар фуд ха йиш я хIана йолаш йолча Ливано - израильски переговоршка цар лаьцача позицех а. Нагахьа санна оггара хьалха ювца езар Iалалийте сиха Ливански территоре тIара израильски бIу арабаккхара проблема лоархIаш, ООН Кхерамзлен Совета резолюци бахьанаш ца лоехаш йиза кхоачашъелга хьадехаш ливански оагIув яле. ВIашагIкхийттача Штаташа хьал а доацаш израильски делегаци гIерт «отношенеш товяр» оалаш дар Ливана качдолла. Ма дарра аьлча, дуцар да кэмп-девидски тайпара долча «машара договора» кIал Ливанага кулг яздайта гIертилга. цу гIулекхо доккха зе дергдар из ший лоIамe хилара, цун суверенитета, территориальни бIарчала.

Цхьабакъда, е Сире арасагIа гучаяьа тIатувсача кхерамо а, е дукхача пропаганеша а, е Iарбий патриоташта тIалоаттадеча Iазапо а юхатохаргдац шоай законие бокъонаши хьаштаци лорадеш дола Iарбий халкъаш. Цар оагIонгахьа я Советски Союз кхыдола социалистически мехкаш. СССР-о чIоагIгIа хьаллоац Iарбий нийсхоп гIулахх, шийна мел могар ду цо израильски агресси сацийта а ливански территоре тIара оккупационни бIу арабаккха а гIерташ, палестинцаш, ливански патриоташ, хIаьта иштта Сири массе а оагIорахьара хьаллоаш.

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Израильски оккупационни бIунаш моастагIаша дIалаьца шоай даьхе мукъайкха гIертача моттигерча бахача наха духьала дIалаьцача ливански лаьтта чIоагIгIа репрессеш еш да. Ливана къулбехьарча концлагерашка Iа тIадепачул тIехьагIа цIаьхха воча хьал тIа эттаб лийца боахка ливанцаши палестинцаши. Моттигерча нецайоазоло беча хоамах, хьекхача шийлача михо, делхача догIаца тIадувхаш дIайха баранъа доацаш, тхов кIийле йоацаш бола концлагерашкарча тутманхашта юкъе кхераме простудни лазараш хьоаду. Лагерашкарча хила йиш йоацача халача хьалашта духьала дукха нах гIоттар а кхераш израильтянаш шоашта могар деш ба лийца боахка нах кхы а чIоагIагIа лорабеш. Лагерашта тIа мел долха наьнъаш мишаш ехна чIоагIдаь да, цу наькъашта израильски танкашеи бронетранспортерашеи блокада яьй.

СУРТА ТIА: къулбаливански концлагерех цхьанпена юкхе лийца нах лорабеш йола израильски охрана.

ТАСС фотохроника.

Эксперта хетар

АСЕАНа мехкашта Вашингтоно егIа боанг

Таиланда герзашцарча низий керттерча командующе инарала Сайют Iердпола ше дукха ха йоацаш лаьча ламавлене тIа оттайир асеановски ассоциаце членаш долча мехкий эскарашта лаьрхIа «тIема техникан материально-технически Iалашоне вIашагIтеха резерв», оалаш яр хьалра идеи.

АСЕАНа мехкаша (Индонезе, Малайзе, Сингапура, Таиланда, Филиппинаша), хоаш долча бесса, официально кхайкаду шоай ассоциаце де лерхIаш дола керттердар экономически, культурни, социальни «ферашка цхьана гIуллакхаш леладар хилар. ХIанз дерригача гIуллакхех гуш да, тIема гIуллакхий даьнъе а царта шоай низаш вIашагIтохийта гIерташ лаъ хилар. Белггала цу гIуллакха тIабераабаь ба Къулба-Малхбоален Азе даьнъера американски тIема политика керттера тернам.

ТIагIертта ший хур деш я США АСЕАНа мехкаш СССР-а «бокъонца духьаьлотта» ший глобальни стратегена чуоза гIерташ. Цунга бода шиъ, американски стратегашта а ЮВА мехкашкарча царна тIехьалаттараштa а хетачох. АСЕАНа мехкиша тIема гIуллакхаш дилла а цхьана лелаелга вIаштIехьадаккхарга гIолла бода.

Къулба - Малхбоален Азе хIанз латтача хьалашта анализ ец гуча ца доалаш диса йиш яц АСЕАНа мехкашта эггара кхерамегIа дола хIама уж мехкаш азиатски континента тIара США полицеш чIоагIъяра тIаерзаьнча «Азела йола американски керда стратеги» оалаш йолчоа чуоза лаьрхIа бола США нийть хилар. Лакхе хьоаьнча «вIашагIтехача резерва» идея а иштта из кхерам совбоаккхаш хIама да. ХIаьта цо кхерам совбаккхара бахьан ниттa да.

ХIанзарча американски администраце логикага даьлача, азиатски континента тIа машар оттабарга бода нийкъ дукхьала Iерз совдаккхаро хьабеллаш ба. Цудухьа яхаш да АСЕАНа чудоагIача мехкий «кхерамзле» Iалашъяра динза даргдоаш хIама да «вIашагIтеха резерв» хьаир, яхилга.

Цун мехкашта цхьаннахьара а тIалатташ кхерам боацача хIанзарча хьалашка АСЕАНа тIема кийчо яра гIулакх селла сихдар, азиатски континента тIара американски хьашташ лораде уж кийча хилар мара кхы цхьакха а хIама хургдацар. «ВIашагIтеха резерв» хьалра идея кхоачашъе АСЕАНа мехкаш рьъза де вIаштIехьадаьлча, США йиш хургьяр регионера «кхерам тIаэтта» мехкаш хьаллацара гIулакх ший герзашцара низаш юкъе а ца дуташ кхоачашде. Амма цунца цхьан царех хургвар, шарала Iердпола вертагIдаьньхачa бесса, цу милитаристски проекта «йилха бокъонаш йола партнер, хIана аьлча из кхоачашъяра динза даргдоаца хIама да США оагIорахьара тIема низ чIоагIбар. Кхыча тайпара аьлча, духхьала США я «вIашагIтеха резерв» хьаелта Iалащде дезар а из дилла тIема кийча лоаттае езар а».

Цхьабакъда, цу «партнерства» бокъонаш цхьатарра хилар сов тешаме доацаш хIама да. хIана аьлча масенена а хоаш хила дезаш да «резервах» пайда эцара порядок уттаери цунна тIахьожам лоаттабери, АСЕАНа мехкаш а доацаш, керттерча даьнъе США хургхилар. ХIаьта мишта хургва из практически? Цу хаттара дола жоп доалхае да: Пентагона торо хургьяр «сихха даржача низашта» йола гIойлен пункташ яхара, вилади тIайола керда соединенеш гаьпа яха мил болча тикъмаш долча ракеташца Iалашдаь тIема кемаш а юкъе хила йиш йолаш долча американски форда тIапча тIема низашта йола керда дилла а хургйола базаш Тайжача а Индийски а океанаш тIа хьяра АСЕАНа мехкий територех пайда эца.

Мешара гIуллакха кхераме йола къулба - малхбоален Азера тайп-тайпара дола мехкаш ший стратега арбатана чуувзара политика духьдухьача наькъешца чакхйоех США: цу мехкех хIаранецара гIуллакхаш цо Азера американски тIеха-политически курс мишта лоархI а хьожаш леладу пар.

Масела, Индонези санна болча мехкана хIанзарчоа хьакхашта банкха лаьрхIа, гIадагIнлгаш дахар санна хIама леладу, цунца цхьан дукхагIа де гIерт цунна тIема кийчо яра дола гIо, из пачхьалкхе тIаулла ча моттита «стратегически географически» лоархIам боккха хилар теркал а деш. Ассоциацена чудоагIача мехла хинна а американски политика фарватере хила кийча хилар дIагойтача кхыча мехкашта кхы а чIоагIагIа тIатаI. Иштта, шийца тIема договор долча Филлипинашта могаду США региона мехкашка герза ю экспорт алсамъяьккхар.

Филиппински вартнера американски лицензех арахецача герза экспорт е бокъо а енна. Филиппинаш тIарча Субик-Бейи Кларк-филди яхача ший йоккхача шин тIема базах пайда эцара дешa даьнъе филиппински правительства барта йоалае лерхIаш я США. Цу тIа а ассоциацена чуйоагIа пачхьалкхенаш къайлагIа доашаш а дагалаьца хIама долаш а юкъеувз чIоагIгIа кхерамеча гIулакха — ЮВА цу регионе герз Iоадара.

АСЕАНа мехкашта йола гуччахьара боанг я тIема кийчо яра деш дола американски гIо. Укхаза де лерхIар да, американски герз лоаттадарея из эца кредиташ телареи наькъаца АСЕАН ВIашагIкхийттача Штаташца ювар. Пентагона лерхI 1985 шу хьатIакхочаш ассоциаце мехкашта лоаттаду герза тIела техникан йоаза совъякха. Цунца цхьан американски тIема эпа продукци арахецача монополешта дагадехад АСЕАНа дукхача мехкашка шоай предприятеш яха.

Полковник Д. БЕЛЬСКИЙ. (АПН).

БОЛХЛОЙ ГОВЗАЛАХ КОГГIОРТОЛГА А ЕШ

— ДIадахача шера кIезигдукха тоаделар тха гIуллакхаш; бийдал дукхагIа хьахеца йолийр тхона, бакъда, из йоацаш хIанз а моттигаш нийслу. Хало хиннадале а дIадахача шера планагIа дика лоархIадир тхо, — яхаш дувц А. Шершова цIергIча мехкдаьтта чакхдоахача завода № 40/2 йолча установка начальника Устименко Евгений Марковичe.— Оаха арахеца чIоагIа парафинаш эшаш да Волгодонскерча химически предприятешта. Стиральни порошокаш, сапа, халкъа боахаме, бахача наха хаддаиза эшаш йола - кхыйола продукци кийчъю цар тха парафинех, цудухьа царна новкъарле хургйола хIама ца хилийта тхоай хур ду оаха.

Дукха дийнар Евгений Марковича ший коллективах, установка дикагIйолча нахах, производстве хьалха латтача операторех, технологех, цар вIаши деча новкъосталах, коллектива барт чIоагIа болтахи шийна хьалхашка латта денхараш цо кхоачашдергхиларахя.

Цуннв тешал ду дIадахача юбилейни шера кхаь квартале вIашгта СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттехимически промышленноста Министерстве предприятеш юе, санна йолча установкашта юкъе лаьттача Еррисоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьнкдарах установка коллективана еннача карара хара телача. ЦIе байракхо. Лаьгiьяц коллективо ший балха темпаш кхарарча шера а.

Чоалхане ба чIоагIа парафинаш дахка боахаш.

— Хьаьццаргья вай, масала, регенераци — йоах Е. Устименкос, — къаьстта лоархIаме процесс я из. ХIаьта цига болх беча операторa цкъаза низткъело хул дерригнега хьажа, цудухьа каст-каста гIо де боагIа цунна насосни, компрессорни, кхыча отделенешка болх беш бола цун новкъостий.

Цхьаннахьа а дIаходанза дола цхьа хIама да укхаза деш. Смена кулгалхо цхьан гIулакха балха тIера ваьлча регенераце отделене балхаге хьоваьча оператора кхоачашду цун денхараш, из ва цу хана смена кулгалхо. Цу гIулакхо айбу хIара операторa, технолога бехктокхам, уж денхарийла бу смежни профессеш караерзае.

Бийдал йоацаш каст-каста ха нийслуш хиларо мехкдаьтте цIенагIа чакхдаккхара наькъаш лехийт установка технологашка. Парафинисти дистиллятах продукт хьалкхара норма 2 — 3 процент планагIа эшачул совгIа я укхаза. ХIаьта из Волгодонскерча химикашта кхы тIа а совленагIа дола тоннаш парафинаш да.

— Къаьстта бокха лоархIам болаш да кристаллизаце стаде чакхйоалача хапа эшшаш йола температура лоаттаяр, — яхаш дувц смена кулгалхочо Асхабов Салауде. — Нагахьа из лохагIа хуле кIезигагIа доаккхаргда оаха парафин, из вогIа а хургдац.

Из нийслой дукха претензеш хургья потребителашкара, цудухьа из санна йола моттиг нийслой «ЧП» лоархI тха установка коллективе.

Балха йоккха опыт йола, шоай гIулакх дика довза нах укхаза къахьегаш хиларах латт установка коллектива низ. Цудухьа шийх бIубенна я коллектив, предприяте дикагIчарех лоархI из. Дика говзанчаш ба коммунисташ Соболев Александр Федорович, Богдашкин Леонтий Константинович, Асхабов Салауди Баудинович керте латтача сменай коллективашка къахьегаш. Царна юкъе яха еза Татаев Хаважабе, Феодорици Валентинай, Курбанова Маликай, дукхача кхыбарий цIераш.

Н. ЧЕМИСЕНКО.

Культура хоамаш

КЕРДА КНИЖКА

Нохч - ГIалгIай книжни издательство кера а теха арадаьннад къонача литераторий книжка.

«Іуйрийна лувкхера» вълна цIи йолча цу сборника юкъедахад автораша шоай замах а шоаех а дувцаш дола дувцараш, стихотворенеш. Цул совгIа, автораша дувц безамах, Iаламах, наха юкъерча гIулакхех.

Шн шу хьалха арадаьннача «Цаькъа тIа вIашагIкхстар» яхача къонача литераторий сборниках дикка къоасталуш да керда книжка — цун юкъеяхай бераштa лаьрхIа йола произведенеш. Царех да А. Казакова, И. Ильясовай, П. Волкова дувцараш, Л. Смирновай, О. Половай, М. Есауленкой стихаш, «ЦIагIа а чарахьал де вахача а» яха корта бола Е. Малова оакхарех дола лоаца дувцараш.

Дукха къона ладархой юкъеэзаб цу книжка. Царех цхьабараш бовзаш ба книжкаш дешараштa. Масала, царех ва В. Евдокимов, Л. Смирнова, О. Бирюков, Ю. Агаджанов, В. Скундрик. ХIаьта, книжка тIа эггара хьалха кепатехай шоай произведенеш: А. Якубова, А. Лойма, Т. Исаева, Р. Талхиговас, кхычар.

ВОЛХЛОЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен филармоне струнни квартета дукха болх бу эрсий, советски, доазол дехьарча композиторий музыкальни произведенеши пропаганда еш. Йоакха говзал йола из коллектив хул заводашка, дешара заведенешка, Грозненски гарнизона бIухой болчa.

Укх деношка из колтрадицех коллектив лектив хилар «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача заводашка. Делкъа хана болхлоша ладийгIар Моцарта, Шуберта, Чайковске, Брамса, Шостаковичa музыката. Цу композиторий произведенеш дIаланхале царех лаьца заводчанашта дийцар лектора-музыковеда Багдасарьян Людмилас. Иштта вIашагIкхетаре эрсий халкъа иллеш, къаьнара романсаш, дIаьлар Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста Ковалев Вадима.

М. АЛЕКСАНДРОВА.

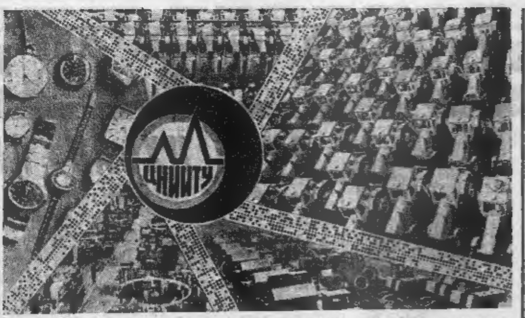

Белоруссин ССР. ТIехьарча шерашка йоккха Iилман комплекс хинна дIаэттай управлени вIаштIехьъякхарен техникан Центральни Iилма - тохкамен проектно-технологически институт (город Минск).

Институт — управлене автоматизированни системаш хьаяра йола нерттера организаци. Цун бIарг тIалаттаи я тракторашн юртбоахама машинаш, станокаш хьаю предприятеш яйгачей кхачапи промышленноста машиностроене, мехка халкъа боахама кхыча цхьадолча доакъой предприятеш.

ДикагIдола балхаш дукхаза дунен халкъашта юкъерча выставкашке я СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставкей хьахьокхаш хиннад, медалаши дипломаши тийнна да.

ЗIамигача сахьаташкара деза низ болча «БелАЗ» яхача мукъ кхухьачa автомашинашка кхаччалца — иштта я Центральни Iилматохкамен проектно - технологически институто кийчъиь техника юкъе а кхувлаш хьаьчa продукце перечень.

В. ВИТЧЕНКО сурт.

ТАСС фотохроника.

Узбекистанера сомий бешамаш

Дунен халкъашта юкъерча юртбоахама дукхача выставнашка даим эггара дикагIа лоархIараштa юкъе хул узбекий сортех йола комсаш, Iажаш, гIамгIаш, кхораш, персикаш, гранаташ. Бешамаш лелаяра гIулакх стабильно дегIаух республике: тIехьарча 15 шера кхоззеи ахкзеи тIанхийттад чукхухьа баьцададарши сомн, хIаьта рекордни хиннаб 1982 шера чубена хьувкъам — пачхьалкхенга ехнай 3130 эзар тонн продукци.

Цу гIулакха къаьстта лоархIаме хиннад Юкъерча Азе эггара йоккхагIа йолча Ташкента юхьера академика Шредера цIерагIча бешамаш лелаяра, комсаш лелаяра, чхьагIар даккхара Iилма-производственни объединене (НПО) оттаяьча Iилман рекомендацеех практике шерра пайда эцар.

50-гIа шераш деккалуш цхьан гурахьа ерриге хIама латаш йола гаьнаш хIалакьеш аттача шелало пайдана йоацача лькар Узбекистана бешамаш. Уж йокъаечна гаьнаш ондош а тIехьа дIа а йоахаш, пхе-ялх шера юха егIар бешамаш лелаеренш керда бешамаш. Цхьабакъда, 60-гIа шераш чакхдоалаш цIаькхв а ниисделар иштта хIама. ТIаккха Iилманхоша могадир бешамаш дегIаахара лостам оалангара хувця. Лакха листа сомий хеной а дегIаш хиннача классически бешамий метта хьаьэттар узбекски Iилманхоша хьаьь нийлха крона а йолаш йола хьалха лата лоха гаьнеш а егIаш йола пальметтни бешамаш. Дилларча бешаний чул 20 процент пакхагIа ба цар хьувкъам, хIаьта царна новкъа а хилац хьалха этта шелал.

Шредера цIерагIча НПО генеральни директора Мирзаев Махьмуда хетачох, дика да прогрессивни конструкци йола бешамаш йогIар бахьан долаш хьахиннараш. Узбекий боахамий опыто хьахьокх, масала, Iажийн гIамгIай бешамаш персикийи хьачийи гаьнаш а ювгIаш листъяра (Iилманхой рекомендацешка хьенка) хьувкъам стабильно лакха хулийташ хилар.

Мирзаев Махьмуда хетачох, лоархIаме дош да сорташ цIена хилар. Нагахьа санна бешара хIара культура итташ тайпаех яле, халагIа хургда гаьнашта гIулакх де, лохлургъя цар продуктивность. Цудухьа Iилманхоша предложени а еша Узбекистанерча дукхача боахамашка дIаегIай сомий гаьний кхь — диъ, кхы дукхагIа доацаш, дикагIча товарни тайпаех латта йоккхий бешамаш.

Шредера цIерагIа йола Iилма-производственни объединени 11 филиал, опытни станции опорни пункти, 16 экспериментальни плодопитомнически совхоз, бешамаш лелаерий школаш, техникумаш, аспирантура а йолаш йола кид бола Iилма-производственни комплекс я. ТIехьарча шерашка Iилманхоша хьадаьд хIанз дукхьала Узбекистана боахамашка меттел Инде, Югославе, Венгре, Польше, США а дIаювгIача сома-комарий культурайн комсийн хьувкъам лакха бола 60 керда сорт.

Федор ОВЕЧКИН. (АПН).

АРМЯНСКИ ССР. «Севани» яхача ереванскн производственни объединеве истола тIа лоаттаду сахьаташи гургал бетта сахьаташи нийса лелаш, шоай тайпара хоза кийчдаь долаш хилараа белгалдоалаш да, вай мехка чIоагIа къердаш да, экспорте дIаухийт уж дунен 30 мехка.

Керттерча предприяте арахийцай сувенирни кварцеви сахьатий эггара хьалхара промышленни парти. Хьаергдолаш да массехк итт эзар гургал бетта кварцеви сахьат а. Серийни арахецa доладаьд дахчани пластмассаи корпусаш а йолаш хоза кийчдаь гургал бетта электронно-механически сахьаташ.

СУРТА ТIА: объединене арахийцача продукце образецаш хьахьокх керттерча конструктора отдела техника Петросян Айкануша.

Р. АКОПЯНЕН М. ШАХБАЗЯНИ сурт.

ТАСС фотохроника.

ЮРТА ЙОЛА БIАЬ ГОВЗАЛ

Юртбоахама балхлой кийчбеш йола шп эзар гаргга профессионально - технически училище я вай мехка. АПН корреспондентаца АЛЕСИН Эдуардаца ше къамаьл деш укхаза дешар хилта вIаштIехьадаьккхах дувц СССР профессионально - технически образованина йолча Пачхьалкхен комитета бехктокхамечa болхлочо САПРЫКИН Владимира.

— Цу тайпара йола училищаш йоацаш мегаргйоацаш хилар вахаро ше хьалхадаькха хIама да. Хьалха юртбоахама професси Iомае йиш яр духхьала кхай тIа е ферме. ХIанз дукха я совхозашкеи колхозашкеи тайп-тайпара йола чоалхане техника, из лелае йиш яц лаьрххIа образовани ца хилча.

Духхьала трактораи комбайнаи доал де харах кховчам бац хIанзарча ханарча механизатора, цунна лелае ха деза дукха доакъош долча боахаме пайда цIбеш йолча машиний бIарчча комплекс. Тахан кIа чуэцаш ва, кхоана ноартолаш чуэца вода, тIаккха йол кийчъе вода я. кх. дI. Iай техника тоаеш хул. Из дерригa де йиш яц техника ше а, иштта тайп-тайпара культураш кхеяра специфика а кIоаргга йовзаш ца хилча.

— Фу дешара заведени я юрта специалисташ кийчбеш йола профессионально - технически училище?

— Оттаьй духь - духьача доакъошта йолча профессионально - технически училищай типови проекташ (200-негара 1500 нега кхоачам моттиг йола): баьцовгIаш лелаяра, хьайбаш леладара, мелиорацена, я. кх. дI. ХIанзарча ханара юртбоахама ПТУ — вахара а дешара а мел эша хьалаш а долаш йола шиь тайпара агрогородок. Функциональни принципагIа эвнашта йийкъа я территори: дешара зона, лабораторни корпус, мастерскеш, технически гIулакхаш ду пункташ. Дешар хьехара эшача техническн средствашца Iалашъяь я аудиторенш: тренажерашца, дешара телевиденеца, коноа диапроекторашца, машинашца - экзаменаторашца.

Культурно - просветительни зоне я актови зал, кинозал, кружокий занятешта дола репетиционни цIенош а долаш йола корпус. Спортивни зона — из йоккха спортзал, баскетбольни волейбольни майдаш, адара дола наькъаш а кх. дI.

Бытовой зоне я дешархой общежити, преподавателашта чубаха цIенош. Общежитерча цIеношка (2—4 сага лаьрхIа) долаш да вахара мел эша хIамаш. Этажа тIа я душ, ванни, салаIара йола холлаш.

Преподавателашта долча цIеношка шиъ, кхоъ, диъ цIа а долаш йолча городашкарчарел хIамма а эшашагIа а йоацаш йола комфортабельни квартираш я.

ХIара училище ба шиъ дешара бовхам, башха совгIа эшашагIа доацаш 300 гектар да лаьтта. Къонача кхаш леладераща укхаза кхеду ялат, баьцадаараш, сом, хьайбаш леладераша доахая кхеду. Дешара кхашкара чубаьла хьувкъам училищана эшараштa хьожабу, цхьадола дакъа пачхьалкхенна дIалу. Цу тайппара, юртбоахама болхлой хила безараш гуш ба шоаш хьетача къкх боала пайда, уж Iомалу хIара ялата ка, комара бурилг, шурий тIадаш кхобе.

ПТУ я хан-ханахьа хувцаш йолча эггара кердагIча образецех йолча юртбоахама техника пари.

— Дуцал, бокъала а, цIезаг-дукха дешара башхалонех...

— БархI шера йола школа а яьккха баькхарашa кхаь шера деш училище. Цу юкъа чакхйоакх юкъерча школа программа. Итт класе яьккхараша духхьала специальность Iомаю цхьан шера.

Училища луча тайп-тайпарча доакъошкарча професей перечень бIаь гаргга цIи чуйоагIаш я: баьцовгIаш лелаяр, хьайбаш леладар лесоводство, чудена юртбоахама продукташ леладар, эшаш кхедар, баьццара хIамаш ювгIар, я. кх. дI.

Программа масса оагIора дийша вола специалист кийчве лаьрхIа я. Трактористаш хургбараша, масала, Iомаю трактор ше Iомаль ца Iеш, агротехника а, йовзит лаьттаи башхалонаш, ботаника.

Дешар чакхдоал выпускникаш дийша баьлча шоаш балхаш дергдолча колхозашкеи совхозашкеи бить бетта производственни практике а хиле. ДагадоккхарагIа аьлча, шоаш балхаш дергдолча колхозашкеи совхозашкеи дIахьожабу дешаш бараш училище йисте яккхалехьа ах шу хьалха. Дийша ваьнна саг болх боапаш вису кхерам бац, хIана аьлча училище нах хьайбара плапаш болхлой мел эшаш ба хьожаш уттаяь я.

ДукхагIа долча даькъе, дика ниислу училище йистеяьккхарий гIулакхаш. Царех дукха бараш, хенна болхлой болаш болх бича, бригадиралла, мастералла хьежабу. Цхьабараш вузашка деша ух.

Юртанкара школаш йистеяьхараштa ссудаш тел боахамаш дахка — эзар сом хIаранена. Балха бахача хьалхарча ялх бетта наькъачарел 40 процент лохагIа хул цар нормаш.

— Малаш-б училищашка хьехараш?

— Теоретически дисциплинаш хьех лакхера образовани йолаш болча специалисташа — инженераша, хьайбаш леладераша, агрономаша; практически - производственни дешара мастераша, уж юкъера образовани а йоккха балха опыт а йолаш нах ба.

— Мел лакха ба училища лоархIаш юртерча вахаре?

— ЧIоагIа лоархIаме да кагирхоша школа яьккхачул тIехьагIа цхьанна городе а ца болхаш цу училищашка специальность Iомаеш хилар. Цу тайппара, юрта баха бус цунна чIоагIа эшаш бола квалифицированни болхлой. Цул совгIа, хIанзарча хано дIадехарашка хьежжа кийчъяь аудиторешн мастерскеши, эггара кердагIа йолча техника парк, лакха квалификаци йола хьехархой а болаш йолча училище дукхагIча хана Iилмани культурни центр а хиле дIаотт юрта. Укхаза еш лекцеш, консультацеш ю, квалификаци лакхъяра йола курсаш вIашагIъехк.

(АПН).

Иван Степанович ОСАДЧИЙ

Кхелхав Иван Степанович Осадчий, 1926 шера дения КПСС член, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеран, Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен университета вонкхагIвола преподаватель.

Иван Степанович Осадчий ваьв 1907 шера 23 октябре Ленинграде. Къахьега волавеннав 1926 шера комсомольски балха тIа а волаш. 1929 шера Советски Эскаре вигав, 1953 шерага кхаччалца цига гIулакх деш хиннав салтечунгара деня полка командира заместителга кхаччалца.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка тIом беш хиннав Брянски, Ленинградски, 3-ча Белорусски фронташка. Шоаза хала човнаш яь хиннав.

Сийлахь-боккха Даймехка тIом чакхбаьнначул тIехьагIа И. С. Осадче чакхъяьккхар В. И. Ленина цIерагIа Военно-политически академи, эскарера мукъаваьначул тIехьагIа, 1953 — 1958 шш. болх баьб КПСС Грозненски горкома аппарате.

1959 шера деиз ше кхалххалца Иван Степанович болх беш хилар Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхьалкхей университета философе кафедра преподаватель волаш. Ший партийни принципиальностаца, кIоаргга идейни тешам болаш хиларца, нахаца безаме хиларца профессорско - преподавательски составо, студенташа лоархIаш вар из. Из вовзаш вар «Знание» общества, партийни комитетий лектор волаш къахьегама коллективашка а.

Даьхено лакха мах баьб И. С. Осадчена карагIдаьннарий, Цlеча Байракха ордени, Даймехка тIема II степена шиь ордени, Цlеча Седкъа ордени, медалаши яларца.

Иван Степанович Осадчий, цун сийрда вахар дукхачa хана тха деташка латтаргда.

Новкъостий группа.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Грознерча экранаш тIа

«КЪАЬНАРЧА РИТМЕХ»

Хетачох цхьа саг хургвац комеди ца езаш, хоза а сакъердаме а из хилча хIаьта а. Иштта хоза комеди я ленинградски кинематографисташа оттаяь «Къаьнарча ритмех» яхар. Духхьал из музыкальни комеди я аьлча бакъхургдац, нийсагIа хургда детектива а музыкальни комедена а йола пароди я из аьлча.

Фильме гойташ дар хиннад 30-ча шерашка Ленинграде. Цун турпал — шиь вахар искусствана хетаде дага хинна зIамига саг Федотов Никита. Цу даькъе эггара хьалха цо дIадоладаьр дох цун — консерваторе деша оттара экзаменаш дIайолалац цунга. Из бахьан долаш Неза чу тоссалу из, вала дага волаш, бакъда, цу чура хьавовккх из милиционера Кошкина. Иштта кхоач Никита милице. Цига из болх безабеле, милице балха отт. Балха вахача дийнахьа деиз цуца хул тайп-тайпара приключенеш. Из иштта хIана нийслу аьлча, цун бахьанаш дувзаденна да алмазаш лечкъадеш лелаш йола дунеи халкъашта юкъера гIаьр лохаш лелаш болча шиь кердача коллегашта долча гIо - новкъостала Федотов Никита доазол дехьарча иллиаларгхочун - гастролера роль ловзае езаш хиларца.

Дукха кхераме а сакъердаме а хIамаш хул Никитаца уж зуламхой хьалаьца баллалца а езача йоIо цунга йоагIаргъя со аьнна дош даллалца а йолча хана.

Керттера роль ловзаеш ва Морозов Семен, шиь итт шу даьннача хана эггара хьалха «На графских развалинах» яхача фильме ловзаш хиннар. Кинематографе болх бе волавеннача 25 шера цо ловзаьяь 40 совгIа роль. Фильме кхыдола сурт - сибаташ кхоллаш ба артисташ Глез Анастасия, Трофимов Николай, Локкер Золтан, Захаров Александр, Филиппов Сергей, Пилецкая Татьяна, кхыбараш.

Фильме хозаш йолча музыка автор ва композитор Хромушин Олег, иллей дешай автор — Куклин Лев.

«АМЕРИКАНСКИ ХЬИСАПЕ КЪОАЛ ДАР»

Из бос бола приключенчески фильм даькхад американски кинематографисташа. Из оттадаьд режиссера Телсер Джона. Сценарий язьяьй Шоу Дэвида. Фильма керттера турпалаш — тIах аьнна вола пхи зIамига саги иштта тIах аьнаи хозен йола ши йоIи. Фильме цу воркIне зрителага гойт тамаш йола говзал, майрал, деиал, цхьан дешица аьлча, профессионалима эггара лакхера класс. ВоркхIе а — каскадераш. Уж ролаш ловзаеш ба — Соммер Элке, Коннелли, Кристофор, Ллайд Кристофор, Сигрин Боб, Бродски Брайон, кхыбараш.

«ГОНЩИКИ»

Юха а экрана тIа доал 1972-ча шера ленинградски кинематографисташа оттадаь «Гонщики» яха фильм. Гонщех лаьца дийца ца Iеш, цо дувц «Москвич-412» яхача цхьан машина экипаж хIана ехар, фуд цун бахьан?..

Цу фильме декъа лоацаш ба вайна массанена дика бовзаш бола артисташ — Леонов Евгений, Янковский Олег, Ивен Юрий, Лужина Лариса, Джигарханян Армен, Мерзин Леонхард, Ферапонтов Николай.

В. КОВАЛЕВА.

Iилма-практически конференци

«Грознефть» объединенеи цун предприятейи пропагандистийи экономически дешара организаторийи Iилма - практически конференци чакхъяьннай. Цун тема яр: «Производства эффективности балха динали лакхъечара къахьегамхой экономически дешара лоархIам», яхаш. «Экономически дешара дикал лакхъелга. цох хьахур доккхагIа хулийтилга», цун практически лостам чIоагIбелга производства эффективность лакхъяра лоархIаме хIама да» яха доклад йир объединене парткома секретара заместителa А. Л. Чаланова.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча пропагандисташа дийцар занятей практически лостам чIоагIбе, теорен политикан дешаш вахарца, коллективашта хьалхашка латтача декхарашца айхагIа дувза дезарах. Дикка теркам тIебахийтар коммунистически къахьегама школашка дикагIйола опыт Iомарa.

Экономически дешар тоадара тIаераяь рекомендацеш тIайийдар конференце.

ФЕ ХИЛА

Наькъашка кхст-маста нийслу бераш лозадеш зуламаш хулаш. Из нийслу дукхагIча даькъе бераштa наькъашка лелара бокъонаш Iомаяра боккхагIбараша кIезига терко еш хилар бахьан долаш.

Чакхдаьннача шера вай республика наькъашка аварешн хиларах 37 бер деннад, 157 бер лозадаьд. Наькъашка лелача транспортни средствашка бераштa зулам дергдоацаш царца боагIача тайпара кхетама болх бе декхарийла ба общественни организацеш хинна ца Iеш дайвоаной а. Бераштa массаза хьалхадаха деза наькъашка ловза мегаргдоацилга. Бакъда, хала хете а, нийслуш да берий йоагIIача тайпара боккхагIбараша йоакхо ца еш хилар. Цул совгIа, цхьаболча даьша - ноанош берш хила тарлуча зуламех лорадац.

Городе Назрапе Свобода яхача улицагIа «Жигули» яхача автомашинаца водаш мелькомбината ниисса кхаьчача хана цун водителa Экажкъоитий - Юрта вахаш вола А. Цечоев шиш гIашлочоа — Даурбековгiар вокхача саган кIаьнкан шиь машина тIа а теха царна гIо а ца деш дIавахав. Бакъда йз кастта хьалаьцан.

Бераш юкъе долаш наькъашка хула зуламаш дукхагIа хул юрташка. Из хуа юрташка бахача наха бераш лорадара кIезига терко еш хилар бахьан долаш. Бераш транспорт лелача наькъашка ловзаш хул. ХIаьта городе чIоагIа лора а луш лелаш бола водителаш юрташка кхаьчача, улицашка дукхьаленаш башха дукха а йоацаш, хьаккхаштагIа хул.

Сунженски районерча станице Орджоникидзевске Ленина улицагIа водаш «Победа» яхача колхоза мукъ кхухьача автомашина водителa Б. А. Оздоева цIаьхха, вIалла дагадоацачa хана, хьановкъа нийкхача 7 шу даьннача йиIига машина тIатехай. Из больнице дIаюгаш еннай.

Иштта трактора кIал а ваха веннав Грозненски районерча Чечен-Юртара 1-ча классе деша вагIаш хинна кIаьнк Т. Р. Исраилов. «Чечено-ингушводстрой» треста АТХ водителa В. Х. Довлаева Ачхой - Мартане мукъ кхухьа машина тIатехай № 2 йолча юкъерча школа 5-ча классе дешаш йолча йиIига М. Тумаевана. Из чIоагIа лоза а яь больнице йиxьай.

ДIадахача кIирагIа (3—10 февралe) республика наькъашка 37 авари хиннай, цига 2 саг веннав, 20 саг лозадаьь.

НГIАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

II ПРОГРАММА
15 ФЕВРАЛЬ

17.30 — «Республикайн дегайн цхьоагIе». Документальни фильм.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.50 — «Шоана, дайн наноше!» (нохчий меттала).
19.20 — Балла из — болла! Рейд.
19.30 — Киножурнал.
19.40 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).

16 ФЕВРАЛЬ
II ПРОГРАММА

17.20 — «Динаш тайп-тайпара маIаш цхьатарра». Киноперадача.
17.50 — «Хьона, вайна массанена — маIнар». Документальни фильм.
18.00 — «Коммунист къахьегамна коллективе» (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.50 — «Вежарий республикий заказаш кхинидьен дикси кхоачашде».
19.10 — Бераштa. Мультфильм.
19.20 — «Иван Грозный» яха художественни фильм. 1-ра сери.

РАДИО

15 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

6.00 — Передачий программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара Iуйренаш». Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. Хаоттамах бола хоам.
8.23 — «Сердало» газета обзор. Хаоттамах бола хоам.
8.30 — Передачий программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
8.38 — Даймехках бола иллеш (гIалгIай меттала).
9.15 — «Лакхача къахьегама дисциплина духьа» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона химанхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачий программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — «Iилман технически прогресс темпаш сахьъя». Беседа (гIалгIай меттала).
10.10 — «Мехка дерриге хьалъяши къамаши вIашш тиргалахира керттера фактор». Беседа (эрсий меттала).
10.31 — «Юрта боахама къахьегамхошта». Концерт (гIалгIай меттала).
11.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
11.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
11.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
11.30 — Хоамаш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Н. Касимови Т. Сайдбелиии. «Сенна вах хьо». Спектакла радиокомпоэици.
19.34 — Нохч-ГIалгIайчен иллеш мукъамаш.
20.07 — «Ахчан чим». А. Ведзижева дувцар (гIалгIай меттала).
20.37 — ДоттагIлен концерт.

16 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

6.00 — Передачий программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.05 — «Удобренеш — лакхача хьувкъамаь дерд». Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).
6.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. Хаоттамах бола хоам.
6.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
6.30 — Передачий программа (нохчий меттала).
6.33 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
6.38 — Лирически кхле концерт (нохчий меттала).
11.15 — «Дисциплина чIоагIъе, къахьегам пайдане хилийта». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.30 — БАМ хьалъю беррига мехко. «Вай мехкахоех йола дувцараш». КхоалагIа передача (эрсий меттала).
15.15 — «Барт тайпача дезаде» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.35 — Социалистически къа кхиеина (эрсий меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — ДоттагIлен концерт. Дагестански радио халкъа инструментий оркестра выступлени (эрсий меттала).
16.45 — «Лакха кхетам бола саг кхевара». Исторически Iилмай кандидат В. Баулин (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Е. Долматовский. «Са Дахьен иллеш». Музыкальни передача.
18.56 — М. Шамхалов. «Марнана». Радиоспектакль (нохчий меттала).
19.44 — Даймехках бола иллеш.
20.40 — Халкъра мукъамаш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, цхьайолча хана йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьенкхаш хилеи фегара температура республике 2—7, Грозне 4—6 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

Кхоана моркхаш а йолаш, йоачан а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча сагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьенкхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5 градус шелал, дийнахьа 0—5 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмой — 2-56-87; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттеи деношка

СФ05067. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 731.